

Selvitys hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuksista

TILAAJA: HYVINVOINTIALUEYHTIÖ HYVIL OY

TEKIJÄ: SOTEMUOTOILU OY

Sisällys

Tiivistelmä	4
1 Johdanto	5
1.1 Miksi selvitys tehdään?	5
1.2 Selvityksen tavoitteet	7
1.3 Rajaukset	7
1.4 Selvityksen kohderyhmä, toteutus ja aikataulu	7
1.5 Haastattelun teemat	8
2 Lainsäädännöllinen viitekehys ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelualat	8
2.1 Julkisen hallinnon tietovarantojen yhteentoimivuudesta	8
2.2 Tiedontoimitusvelvollisuuksia koskevat keskeiset lait ja asetukset	8
2.3 Käsitteet	9
3 Toimipaikkatietoja sisältävät valtakunnalliset rekisterit	13
3.1 palveluntuottajarekisteri Soteri	13
3.1.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn	13
3.1.2 Rekisterin tietosisältö	14
3.1.3 Rekisterin ylläpito	17
3.1.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet	17
3.2 THL:n SOTE-organisaatiorekisteri	20
3.2.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn	20
3.2.2 Rekisterin tietosisältö	20
3.2.3 Rekisterin ylläpito	21
3.2.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet	21
3.3 THL:n TOPI-toimipaikkarekisteri	22
3.3.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn	22
3.3.2 Rekisterin tietosisältö	23
3.3.3 Rekisterin ylläpito	23
3.3.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet	23
3.4 DVV:n Palvelutietovaranto	23
3.4.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn	24

3.4.2	Rekisterin tietosisältö	24
3.4.3	Rekisterin ylläpito.....	25
3.4.4	Tunnistetut kysymykset ja haasteet	25
3.5	Maakuntien Tilakeskuksen Modulo.....	26
3.5.1	Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn.....	26
3.5.2	Rekisterin tietosisältö	27
3.5.3	Rekisterin ylläpito.....	27
3.5.4	Tunnistetut kysymykset ja haasteet	27
3.6	Tilastokeskuksen hyvinvointialueiden toimipaikkatiedustelu.....	28
3.6.1	Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn.....	28
3.6.2	Rekisterin tietosisältö	28
3.6.3	Rekisterin ylläpito.....	28
3.6.4	Tunnistetut kysymykset ja haasteet	28
3.7	Muut rekisterit	29
3.8	Yhteenveto rekistereistä	29
4	Analyysi ja johtopäätökset	31
4.1	Epäyhtenäiset käsitteet ja luokitukset yhteentoimivuuden haasteena.....	31
4.2	Yhteistyön puutteet ja vastuiden epäselvyys toiminnan haasteena	32
4.3	Tekniset rajoitteet ja puutteellinen ohjeistus tiedonhallinnan haasteena.....	32
4.4	Vaikutukset tiedon laatuun ja hallinnolliseen taakkaan.....	33
5	Ehdotetut jatkotoimet	34
5.1	Kokonaisvaltainen toimipaikkarekistereiden yhteentoimivuuden kehittäminen 34	
5.2	Yksittäiset kohdennetut kehittämistoimenpiteet	36
5.2.1	Kerättävien tietojen organisaatiohierarkioiden yhdenmukaistaminen THL:n SOTE-organisaatiorekisterin ja Soterin välillä.....	36
5.2.2	Arvonmäärittäminen Soteri-rekisteriin kerättävälle tiedolle	36
5.2.3	Palvelutasovaade Valviralle/AVI:lle.....	36
5.2.4	Siirtorajapintapalvelu Soteriin	37
5.2.5	TOPI-toimipaikkarekisteristä ja Tilastokeskuksen erillisestä tiedonkeruusta luopuminen.....	37

5.2.6 Toimipaikkatietojen hallinnan prosessit ja arkkitehtuuri (masterdatan hallinta) 37

Lähteet.....	38
Liite 1. Haastatteluihin osallistuneet organisaatiot	39
Liite 2. Haastattelurunko hyvinvointialueille.....	40
Liite 3. Lainsäädäntöviitteet	42
Valvontalaki.....	42
Tiedonhallintalaki	45
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista	46
Laki hyvinvointialueesta	46
Liite 4: Yhteenveto THL:n Sote-rekisteriin liittyvästä sisällön analyysistä	47

Tiivistelmä

Hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää velvoitetaan toimittamaan tietoja organisaatioistaan useille eri tahoille, kuten THL:lle, Valviralle, DVV:lle, Maakuntien tilakeskukselle, Kelalle ja Tilastokeskukselle. Tiedonkeruut kohdistuvat pitkälti samoihin tietoihin, mutta eri muodoissa ja eri käyttötarkoituksiin. Rekisterit käyttävät merkittävältä osin eri käsitteitä ja luokituksia, ja tämä johtaa yhteentoimivuusongelmiin. Sama yksikkö voi esiintyä eri rekistereissä eri nimillä, tunnisteilla ja hierarkiatasoilla, eikä tiedonsiirtoa rekistereiden välillä ole olemassa. Tämä aiheuttaa päällekkäistä työtä, merkittävää hallinnollista kuormaa, kustannuksia ja haasteita liittyen tiedon luotettavuuteen.

Selvityksen tavoitteena oli muodostaa tilannekuva nykyisistä toimipaikkatietojen tiedontoimitusvelvoitteista ja niiden keskeisistä haasteista. Tuloksia hyödynnetään keskusteluissa tiedon pyytäjien ja ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on keventää tiedontoimitusvelvoitteita sekä parantaa rekisterien yhteentoimivuutta.

Selvityksen keskeisiä havaintoja olivat: 1) epäyhtenäiset käsitteet, luokitukset ja organisaatiohierarkiat aiheuttavat yhteentoimivuuden haasteita 2), yhteistyössä on puutteita ja vastuut ovat osin epäselvät, mikä aiheuttaa epäselvyyttä ja päällekkäistä työtä, 3) lähes kaikki tiedontoimitukset edellyttävät manuaalista tiedonkeruuta, muokkaamista ja toimitusta ja 4) tekniset rajoitteet ja puutteelliset ohjeistukset tekevät työstä kuormittavaa. Edellä mainitut haasteet heikentävät lisäksi tiedon laatua ja lisäävät hallinnollista taakkaa.

Selvityksen perusteella jatkotoimena suositellaan kokonaisvaltaista toimipaikkarekistereiden yhteentoimivuuden kehittämistä (luku 5.1). Mikäli tätä ei pidetä realistisena, niin selvityksessä esitetään palastellumpia jatkotoimia tunnistettuihin ongelmakohtiin (luku 5.2)

1 Johdanto

1.1 Miksi selvitys tehdään?

Hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää velvoitetaan toimittamaan tietoja omista organisaatioyksiköistään valtakunnallisiin rekistereihin. Tietoja pyytää useampi eri taho: Valvira (Lupa- ja valvontavirasto 1.1.2026 alkaen), THL, Kela, Tilastokeskus, Maakuntien tilakeskus ja DVV.

Jokainen edellä mainituista toimijoista keräävät osin lähes samansisältöistä tietoa, hieman eri muodossa, eri menetelmin ja eri käyttötarkoituksiin. Kerättäviä tietoja ovat mm. yksikön nimi, tuotettavien palvelujen tiedot, yksikön osoitetiedot ja henkilökunnan määrä. Tietoja toimitetaan eri tavoin. Tiedon toimitukseen voi olla rajapintaratkaisuja, tieto voidaan toimittaa selaimella sovelluksen avulla, Excel-lomakkeella tai muulla teknisellä tai manuaalisella ratkaisulla.

Hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tämä on ongelma siksi, että jokainen tiedon toimitus maksaa välillisesti ja joissakin tapauksessa myös välittömästi. Mikäli tieto toimitetaan jollain teknisellä ratkaisulla, sitoo se henkilökuntaa mm. teknisen toteuttajien kehittäjiä ja ylläpitäjiä. Lähes poikkeuksetta tietojen ylläpitoon liittyy manuaalisia työvaiheita ja toimitettavan tiedon kuratointia ja tämä sitoo henkilökunnan resursseja merkittävästi. Tekninen ratkaisu ei myöskään koskaan ole ikuinen vaan se vaatii jatkuvaa ylläpitoa teknologian kehittyessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala (ml. pelastustoimi) on yhteiskunnan näkökulmasta kriittistä toimintaa, joten kyberturvaan, tietoturvaan ja tietosuojaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, jolloin myös kustannukset kasvavat.

Tämän selvitystyön keskiössä on vuonna 2028 voimaan tuleva pakollinen julkisten palvelujen Soteri-rekisteröinti, mutta työssä on arvioitu myös muiden toimipaikkarekistereiden roolia kokonaisuudessa. Soterin esittelymateriaalissa¹ vuodelta 2022 Soteri-rekisterin hyötyinä palveluntuottajille on mainittu mm. seuraavat:

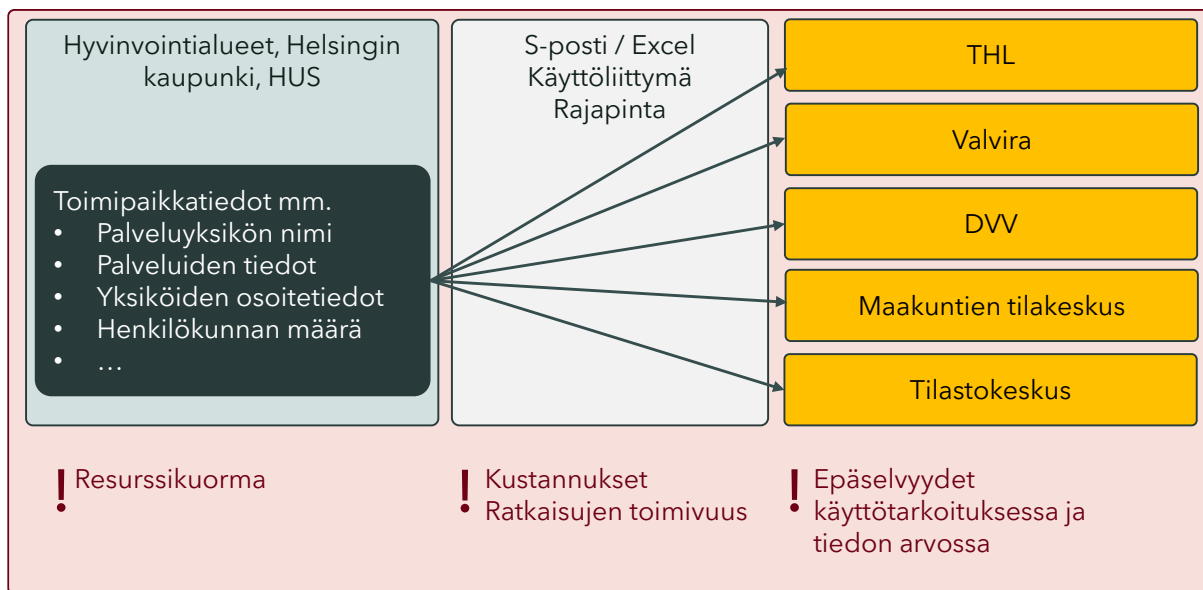
- Rekisteröintiprosessi sähköistyy ja nopeutuu ja yhdenmukaistuu
- Rekisteriotteen voi ottaa itse suoraan rekisteristä
- Tiedot ilmoitetaan ja päivitetään vain yhteen rekisteriin useiden eri organisaatioiden ylläpitämien erillisten rekistereiden sijaan → kustannushyödyt
- Käyttäjälähtöinen ja saavutettava palvelu

H23 Hyvinvointialuejohtajien verkosto on ennakoinut pakollisesta Soteri-rekisteröimisestä koituvia ongelmia seuraavasti:

¹ https://avi.fi/documents/25266232/114068432/Soteri_310322_+Katja+Turunen.pdf/213a76f5-fd96-f24c-5115-3c206cc1ac35/Soteri_310322_+Katja+Turunen.pdf?t=1649745632035

- Rekisteröintivelvoite aiheuttaa hyvinvointialueille huomattavat lisäkustannukset, joita ei ole otettu huomioon rahoitusperiaatteen mukaisesti hyvinvointialueiden rahoituksessa
- Yksityiskohtainen rekisteröintivelvoite aiheuttaa hallinnollista lisäkuormaa, joka hidastaa palveluverkon ketterää uudistamista
- Vastuuhenkilöiden rekisteröintivelvoitteet voivat synnyttää organisaation johtamisjärjestelmästä poikkeavan vastuutason ja sekoittaa johtamisvastuita
- Laaja rekisteröintivelvoite ja rekisteritietojen julkistaminen muodostavat kansallisen turvallisuusriskin
- Rekisteröinnissä kerättävien tietojen hyödynnettävyys valvontatoiminnassa on kyseenalaista (esimerkiksi vastaavan lääkärin CV tai vuodeosaston henkilöstörakenne)

Hyvinvointialuejohtajien verkosto ehdottaa rekisteröinnin muuttamista palveluntuottajakohtaiseksi, rekisteröitävien tietojen merkittävää supistamista sekä julkisesta tietopalvelusta luopumista.

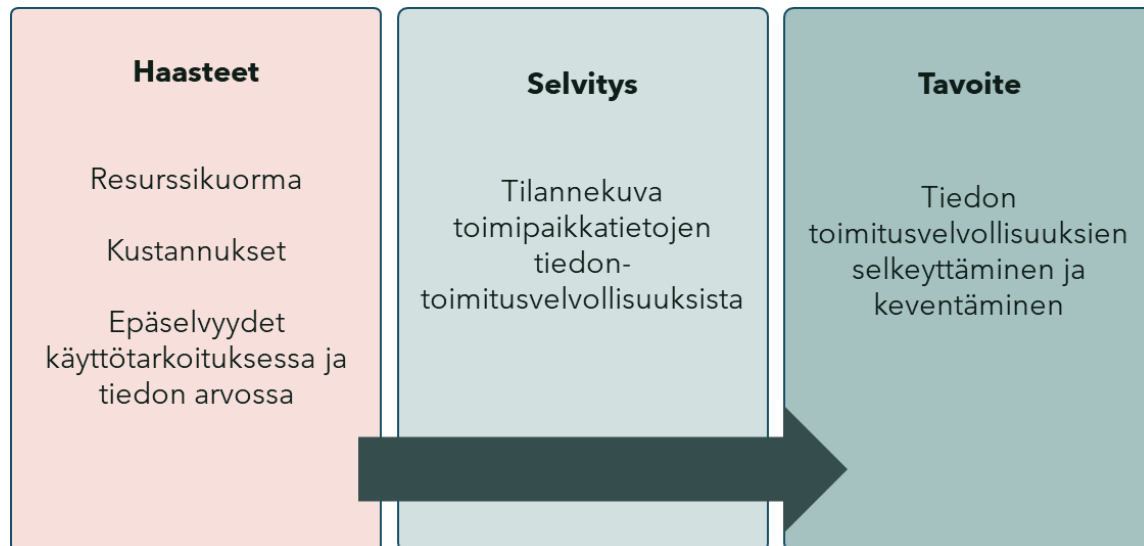
Kuva 1: Toimipaikkatietojen toimittamisen nykytila ja haasteet

Organisaatio- ja toimipaikkatietojen tavoitearkkitehtuuria on kuvattu Sosiaali- ja terveysministeriössä jo 2014². Tilanne ei ole sinällään muuttunut ratkaisevasti parempaan, vaikka tarkkaa analyysiä kehittämiskohteiden edistymisestä ei tätä raporttia tuotettaessa ole tehty.

² <https://www.opendata.fi/data/fi/dataset/terveyden-ja-hyvinvoinnin-kohdealueen-organisaatio-ja-toimipaikkatietojen-arkkitehtuuri/resource/d1ef8891-2f89-4ab0-aaaa-59dc1e710758>

1.2 Selvityksen tavoitteet

Selvitystyön tavoitteena on luoda tilannekuva liittyen nykyisiin palvelu/toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuksiin. Selvitystyön tuloksia tullaan hyödyntämään keskusteluissa, joita käydään tiedon pyytäjien (mm. THL, Kela, Tilastokeskus, Valvira, Maakuntien tilakeskus ja DVV) ja näitä ohjaavien ministeriöiden kanssa. Tavoitteena on selkeyttää tilannetta ja keventää tiedontoimitusvelvoitteita.

Kuva 2: Selvityksen tavoite

1.3 Rajaukset

Tämä selvitys rajautuu julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuksiin.

Selvitys huomioi toimipaikkarekistereitä varsin laajasti, mutta käsittely on Soteri-rekisterin osalta muita tarkemmalla tasolla. Soteri-rekisteriin kohdistuu myös suurimmat odotettavissa olevat haasteet. Työn aikana on jouduttu tekemään joitakin rajoituksia haastatteluiden määrän (esimerkiksi Tilastokeskusta ja THL:n TOPI-rekisteristä vastaavia tahoja ei ole haastateltu) osalta, koska haluttiin painottaa hyvinvointialueiden näkemyksiä ja keskeisimpiin rekistereihin liittyviä tiedonkeruita.

1.4 Selvityksen kohderyhmä, toteutus ja aikataulu

Selvitys toteutettiin elo-syyskuussa 2025. Aineisto kerättiin julkisista tietolähteistä sekä haastatteluista. Haastatteluihin osallistui hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS:n asiantuntijoita sekä viranomaistoimijoita. Haastatteluihin osallistuneet organisaatiot on esitetty liitteessä 1. Haastateltavia oli yhteensä 23 henkilöä.

1.5 Haastattelun teemat

Hyvinvointialueiden haastatteluissa keskityttiin teemoihin, jotka tukevat selvityksen tavoitetta muodostaa tilannekuva liittyen nykyisiin palvelu/toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuksiin. Teemat toimivat keskustelun rungon ja kysymysten taustana. Haastattelun teemat olivat:

- Toimipaikkatietojen keruun nykytila: tietotarpeet ja tietosisällöt
- Kehittämistarpeet
- Tavoitetila ja hyödyt

Viranomaishaastatteluissa keskityttiin kunkin toimipaikkarekisterin tietosisältöihin, erityispiirteisiin ja kehittämistarpeisiin.

Hyvinvointialueiden haastattelurunko on esitetty liitteessä 2.

2 Lainsäädännöllinen viitekehys ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelualat

2.1 Julkisen hallinnon tietovarantojen yhteentoimivuudesta

Tiedonhallintalain 6 §:ssä on tunnistettu ydintietojen hallinnan näkökulmasta keskeisenä tekijänä yhteentoimivuusvaade. Valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus, joka pitää sisällään kehittämisen linjaukset tietovarantojen yhteentoimivuuden edistämiseksi. Lisäksi kunkin ministeriön on toimialallaan edistettävä yhteentoimivuutta.

Yleisesti ottaen sotepe-toimialan tietovarantojen yhteentoimivuudessa on merkittäviä kehittämistarpeita ja tässä selvityksessä pureudutaan näiden osalta organisaatio- ja toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuteen.

2.2 Tiedontoimitusvelvollisuuksia koskevat keskeiset lait ja asetukset

Kansallisessa lainsäädännössä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkoja koskevista rekistereistä seuraavissa laeissa.

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta³
- Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta⁴
- Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista⁵
- Laki hyvinvointialueesta⁶

³ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/741>

⁴ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/906>

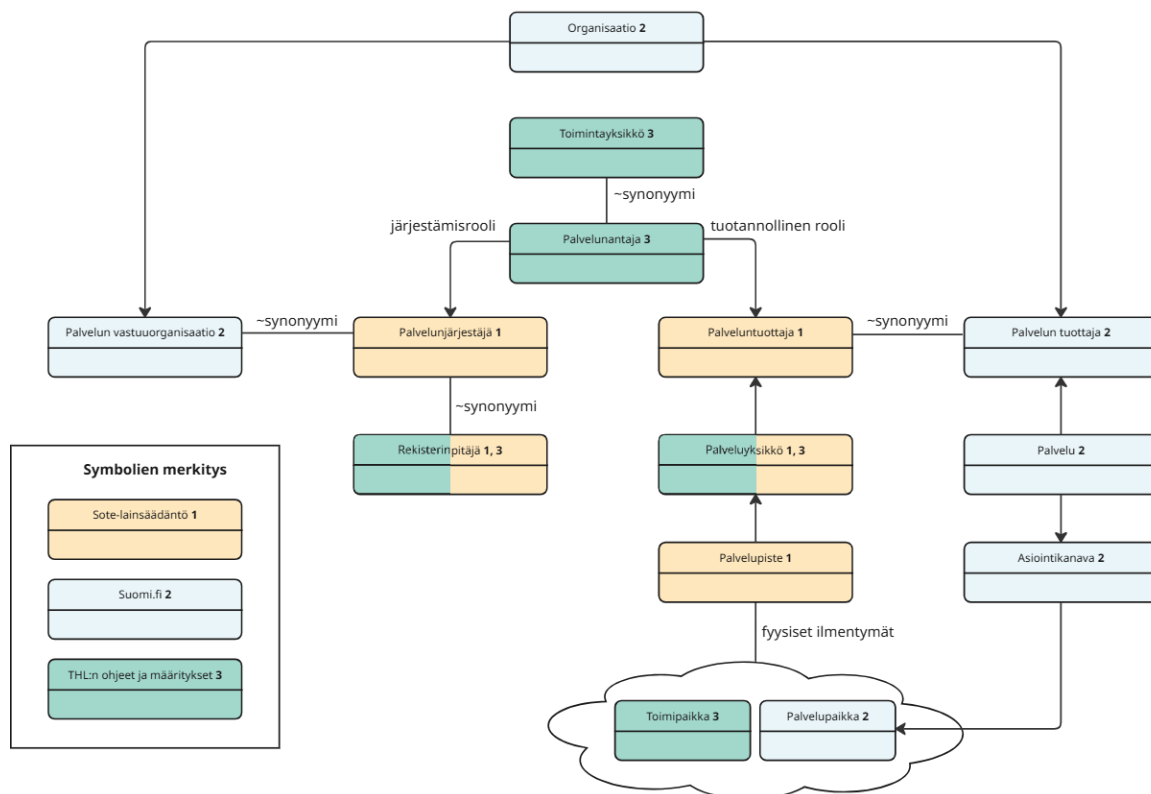
⁵ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/571>

⁶ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/611>

Tarkemmat lakiviittaukset toimipaikkoihin liittyvistä tiedontoimitusvelvoitteista on esitetty liitteessä 3.

2.3 Käsitteet

Seuraavassa on tunnistettu toimipaikkatietoja koskevia voimassa olevia käsitteitä eri lähteitä hyödyntäen. Ennen varsinaisia määritelmiä kuvassa 3 on esitetty käsitteiden välisiä suhteita kirjoittajien tulkinnan mukaisesti. Maakuntien tilakeskuksen Modulo-tilatietopalvelun käsitteitä ei alla kuitenkaan ole esitetty, koska ne liittyvät lähinnä fyysisten tilojen kuvaamiseen, joskin myös näistä on linkityksiä organisaatorakenteisiin erit. vuokravastuiden jyvittämisen näkökulmasta.

Kuva 3. Sote-toimipaikkatietoihin liittyvät käsitteet

- **Palvelunantaja**
 - THL:n Sote-sanastojen mukaan palvelunantaja on taho, ”joka saa aikaan sosiaalipalveluja, terveystalvveluja tai sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluja joko toteuttamalla palvelut itse tai tilaamalla ne alihankintana joltain muulta palvelujen toteuttajalta”⁷
 - Sanastokeskuksen TEPA-termipankin⁸ mukaan Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantaja

⁷ <https://sotesanastot.thl.fi/vocabulary/25b97b3a-1517-4499-92da-413b00a0ce5b/concept/e6473bf9-096f-46c3-92f9-61d6785d56ee>

⁸ <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/palvelunantaja>

ovat palvelunjärjestäjät ja palveluntuottajat. Nämä voivat olla eri toimijoita, tai samalla toimijalla voi olla eri rooleja samanaikaisesti. Esimerkiksi julkisen hallinnon toimija (kuten hyvinvointialue) voi olla yhtä aikaa sekä sosiaali- ja terveystalouden järjestäjä että tuottaja.

- Palvelunjärjestäjä
 - STM:n valvontalain⁹ mukaisesti palvelunjärjestäjällä tarkoitetaan tämän selvityksen näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismääräyksiin olevaa hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia sekä HUS-yhtymää. Tämän lisäksi palvelunjärjestäjiä ovat korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja kuntoutuspalvelujen järjestämismääräyksiin oleva Kansaneläkelaitos, valtion mielisairaalat, valtion koulukodit, puolustusvoimat sekä vankiterveydenhuollon yksiköt.
- Palveluntuottaja
 - STM:n valvontalain mukaisesti palveluntuottajalla tarkoitetaan tämän selvityksen näkökulmasta hyvinvointialuetta, Helsingin kaupunkia sekä HUS-yhtymää. Tämän lisäksi palveluntuottajia ovat sosiaalipalveluja ja terveystalouden palveluja tuottavat julkiset, yksityiset sekä kolmannen sektorin organisaatiot.
- Palvelun tuottaja
 - Suomi.fi -palvelutietovarannon tietomallissa palvelun tuottaja on organisaatiolle annettava rooli, joka viittaa siihen, että organisaatio tuottaa Palvelutietovarantoon rekisteröityjä palveluja.
- Toimintayksikkö
 - THL:n SOTE-organisaatiorekisteriä koskevan ohjeen¹⁰ mukaan toimintayksikkö on sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä tai tuottamisesta vastaava julkinen tai yksityinen taho.
 - THL:n Sote-sanastoissa toimintayksikön määritelmä on ”organisaatio tai sen osa, joka on hallinnollisesti ja taloudellisesti vastuussa tehtäviensä hoitamisesta”.¹¹
 - Toimintayksikköön viitataan mm. vanhuspalvelulain¹² 20 §:ssä henkilöstömitoitusta koskien ja lastensuojelulain¹³ 60 §:ssä.
- Rekisterinpitäjä

⁹ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/741>

¹⁰ <https://thl.fi/documents/155392151/190361313/Sosiaali-+ja+terveysyksik%C3%B6iden+merkitseminen+SOTE-organisaatiorekisteriin.pdf/caab9f2e-caa3-64c0-529d-c2fd98f23c20/Sosiaali-+ja+terveysyksik%C3%B6iden+merkitseminen+SOTE-organisaatiorekisteriin.pdf?t=1600423820059>

¹¹ <https://sotesanastot.thl.fi/vocabulary/25b97b3a-1517-4499-92da-413b00a0ce5b/concept/851c6e77-a40f-4e04-a9fc-0d53667f039f>

¹² <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2012/980>

¹³ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/417>

- Asiakastietolain¹⁴ 13 § mukaan julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelun järjestämisestä vastaava palvelunantaja on asiakastietojen rekisterinpitäjä, jos ei muualla laissa toisin säädetä. Yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa asiakastietojen rekisterinpitäjä on se palvelunantaja, jonka kanssa asiakas on tehnyt sopimuksen palvelun toteuttamisesta.
- Palveluyksikkö
 - STM:n valvontalain soveltamista koskevan ohjeen¹⁵ mukaisesti yksityisen tai julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja päättää itse toimintansa hallinnollisesta ja toiminnallisesta organisoinnista palveluyksiköiksi ja palvelupisteiksi. Palveluyksiköllä on aina vähintään yksi palvelupiste. (Lainsäädäntö ei siten suoraan aseta ehdottomia rajoituksia palveluyksikön laajuudelle, lukuun ottamatta yliopistollisen sairaalan kokonaisuutta, kiireellisen hoidon rakenteellista sääntelyä sekä sairaalan ja vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmää itse valvontalaissa...)
 - Palveluyksiköllä tarkoitetaan Valviran¹⁶ mukaan julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämää toiminnallista ja hallinnollisesti järjestettyä kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- ja/tai terveyspalveluja. Toiminnallisia kokonaisuuksia ovat ne palveluyksiköt, joilla on organisaation sisällä oma johtamisjärjestelmänsä ja joilla on ensisijainen ja pääasiallinen työnjohtovalta päättää tuotannon sisällöstä ja henkilöstön käytöstä¹⁷. Palveluyksikkö koostuu yhdestä tai useammasta palvelupisteestä.
 - Palveluyksiköllä tarkoitetaan THL:n tuoreen ohjeistuksen mukaisesti SOTE-organisaatiorekisterissä niitä yksiköitä, joissa asiakas- ja/tai potilastyötä tehdään ja henkilö oikeasti asioi¹⁸. Aiemmin palveluyksiköinä on käsitelty mitä tahansa organisaatorakenteen jäsenyyksessä olevaa palveluntuottajan/palvelunjärjestäjän alle yksilöityä yksikköä, joka on voinut olla toimipaikkaan sidottu tai virtuaalinen ja josta on voitu tarjota tai olla tarjoamatta fyysisiä tai virtuaalisia sote-palveluja. Tältä osin SOTE-organisaatiorekisterin tietosisällössä vaikuttaisi olevan edelleen molemmien kaltaisia tulkintoja.
- Palvelupiste

¹⁴ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/703>

¹⁵ <https://stm.fi/documents/1271139/1365571/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf/90ebc10a-8a10-3bb4-423e-d2cb1259c4b0/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf?t=1701349668622>

¹⁶ <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/palveluyksikko-ja-yhteinen-palveluyksikko>

¹⁷ <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/palveluyksikko-ja-yhteinen-palveluyksikko>

¹⁸ <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pagelId=233966356>

- STM:n valvontalain soveltamista koskevan ohjeen¹⁹ mukaisesti palvelupisteellä tarkoitetaan tosiasiallista paikkaa, jossa palveluysikköön rekisteröityjä palveluja tuotetaan. Palvelupiste voi sijaita tietyssä käyntiosoitteessa tai olla virtuaalinen.
- Varsinaisessa valvontalaissa ei ole mainintaa palvelupisteestä, sen sijaan edellä mainittu ohje: ”Annettavat palvelut ja henkilöstö ilmoitetaan palveluysikön sisällä aina palvelupistetasolla. Palveluysiköllä on aina vähintään yksi palvelupiste. Vaikka palvelupistettä ei ole määritelty valvontalaissa, kyseessä on rekisteriteknisesti palveluysikön osa.”
- Toimipaikka
 - THL Sote-sanaston mukaan toimipaikka on ”fyysinen paikka, johon toimintayksikön toiminnot tai osa toiminnoista on sijoitettu”²⁰
 - Tilastokeskuksen toimipaikkatiedustelun²¹ ja sen myötä Yritysrekisterin käsitteistössä toimipaikka on yhden organisaation omistama, yhdessä osoitteessa Suomessa sijaitseva ja yhdellä toimialalla toimiva yksikkö. Mikäli samassa osoitteessa on useaa erilaista toimintaa (esimerkiksi terveysasema ja suun terveyden hoito), ilmoitetaan ne erillisinä toimipaikkoina, sillä ne toimivat eri toimialoilla.
- Palvelupaikka
 - Suomi.fi -palvelutietovarannon tietosisällössä palvelupaikka vastaa fyysisesti annettavien palvelujen osalta lähinnä valvontalain palvelupistettä. ”Fyysinen paikka, joka toimii asiointikanavana. Esimerkiksi virasto, koulu tai urheilukenttä.”²²
- Asiointikanava
 - Palvelutietovarannon tietomallin mukaan asiointikanava on tapa, jolla asiakas saa palvelun käyttöönsä. Yhdellä palvelulla voi olla useita vaihtoehtoisia tai sarjassa toisiaan seuraavia asiointikanavia. Asiointikanavat voivat olla verkkoasiointikanavia, verkkosivuja, tulostettavia lomakkeita, puhelinasointikanavia tai palvelupaikkoja.

Tässä selvityksessä käsitteitä käytetään kunkin valtakunnallisen rekisterin yhteydessä siten, kuin rekisterin ylläpitäjä on tarkoittanut. Varsinaista käsitteiden yhtenäistämistyötä ei ole tässä yhteydessä pyritty tekemään, mutta palveluysikölle ja palvelupisteelle käytetään selvityksessä selkeyden vuoksi yhteistä käsitettä toimipaikkatiedot.

¹⁹ <https://stm.fi/documents/1271139/1365571/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf/90ebc10a-8a10-3bb4-423e-d2cb1259c4b0/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf?t=1701349668622>

²⁰ <https://sotesanastot.thl.fi/vocabulary/25b97b3a-1517-4499-92da-413b00a0ce5b/concept/f577b63d-fdf6-4b70-8681-d631ea6aa01a>

²¹ <https://stat.fi/kyselyt/http>

²² <https://tietomallit.suomi.fi/model/suomiptv2/class/ServiceLocation?ver=1.0.0>

3 Toimipaikkatietoja sisältävät valtakunnalliset rekisterit

Tässä luvussa on käsitelty keskeisimmät valtakunnalliset rekisterit, näiden lainsäädännölliset perusteet ja käyttötarkoitukset, kerättävät tiedot, ylläpitoon liittyvät käytännöt sekä tunnistetut haasteet.

3.1 Palveluntuottajarekisteri Soteri

Soteri-palveluntuottajarekisteri on Valviran (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontaviraston) ylläpitämä valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteri palveluntuottajien ja sosiaali- ja terveystalujen rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia sekä muiden viranomaisten lakisääteisiä tehtäviä varten. Valvira ja aluehallintovirastot vastaavat yhteisrekisterinpitäjinä rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisesta sekä tallentamia tietoja koskevista, rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseen liittyvistä pyynnöistä.

Julkisten palveluntuottajien rekisteröintimenettely käynnistyy tammikuussa 2027. Julkisten palveluntuottajien, kuten esimerkiksi hyvinvointialueet, rekisteröintihakemukset tulee olla toimitettuna Soteri-palveluntuottajarekisteriin 31.12.2027 mennessä.²³

3.1.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

Valviran ja aluehallintovirastojen tietojen käsittely perustuu seuraaviin käyttöperusteisiin:

- Yleisen edun mukainen tehtävä ja julkisen vallan käyttö
- Rikoksiin ja rikkomuksiin liittyvien tietojen käsittely
- Henkilötietojen luovuttaminen muiden viranomaisten lakisääteisiä tehtäviä varten
- Valvontatehtävät

Näitä edellä mainittuja käyttöperusteita ohjaa seuraavanlainen lainsäädäntö:

- Laki aluehallintovirastoista (896/2009)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU 2016/679) 6 artikla 1 kohdan alakohta e ja c sekä 10 artikla)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) 2§, 11 §, 47§
- Lääkelaki (395/1987) 72 §
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 46 §, 47§
- Tietosuojalaki (1050/2018) 4 § 1 mom. 2) ja 3) kohdat, 7 § 1 mom. 2) kohta

²³ Valvira, Palveluntuottajarekisteri Soteri: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/palveluntuottajarekisteri>

3.1.2 Rekisterin tietosisältö

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuoden 2024 alussa tulkintaohjeen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain soveltamiseen²⁴. Valviran oma ohjeistus rajautuu yksityisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin, eikä hyvinvointialueita koskevaa ohjeistusta ole vielä julkaistu tätä kirjoitettaessa. Yksityistä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevasta ohjeistuksesta²⁵ on kuitenkin varsin hyvin muodostettavissa käsitys esimerkiksi rekisteröinnissä vaaditusta tietosisällöstä yhdessä tietosuojaselosteen kanssa. Lainsäädännöllinen peruste Soteri-rekisteriin tallennettavista tiedoista ja niiden poistamisesta on määritetty Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain 12 §:ssä.

26

Soteri-rekisteriin palveluntuottajasta kirjattavat tiedot muodostavat perustan palveluntuottajan toiminnan arvioinnille ja valvonnalle. Rekisteröinti on mahdollista myös ennakoon ennen toiminnan aloittamista, mutta pelkkä palveluntuottajaksi rekisteröityminen ei vielä oikeuta palvelujen tuottamiseen, tällöin on lisäksi rekisteröitävä palveluyksikkö sekä palvelupiste.

Palveluntuottajan tietosisällöt Soteri-rekisterissä:

- **Palveluntuottajan perustiedot**
 - Nimi ja Y-tunnus (tai henkilötunnus, jos yksityinen ammatinharjoittaja)
 - Yritysmuoto ja kotipaikka
 - Tiedot haetaan suoraan Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) YTJ-rekisteristä.
- **Tuotettava palvelu**
 - Rekisteröityminen sosiaali-, terveyspalvelujen tai molempien palveluntuottajaksi
 - Julkisuus- ja salassapitotiedot (esim. osoitetietojen julkaisemisen rajoitus)
 - Potilasvakuutuksen alkamispäivämäärä
 - Palvelukielet
 - Rekisterinpitäjän yhteystiedot
- **Maksuliikennetiedot**
 - Verkkolaskun OVT-tunnus ja välittäjätnunus
 - Laskutusosoite (erikseen, jos eri kuin postiosoite)
- **Vastuuhenkilöt**

²⁴ <https://stm.fi/documents/1271139/1365571/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf/90ebc10a-8a10-3bb4-423e-d2cb1259c4b0/Sote-valvontalain+soveltamisohje.pdf?t=1701349668622>

²⁵ <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/ohje-sote-rekisterointihakemuksen-tekemiseen>

²⁶ Valviran Soterin tietosuojaseloste: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/soterin-tietosuojaseloste>

- Rekisteröinnin yhteyshenkilö, joka hoitaa rekisteröintiasiaa ja antaa lisätietoja
- **Lisätiedot**
 - Mahdolliset täydentävät tiedot toiminnasta tai hakemuksen käsittelyn helpottamiseksi
 - Selvitys, jos palveluyksikössä työskentelee muussa kuin työsopimussuhteessa olevia henkilöitä, jotka toimivat alaikäisten kanssa
 - Liitetiedostot, kuten toimintasuunnitelma

Palveluyksikön rekisteröinti on edellytys sille, että palveluntuottaja voi aloittaa varsinaisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisen. Palveluyksikkö liitetään aina palveluntuottajaan, ja sen kautta kuvataan palvelutoiminnan konkreettinen sisältö, suunnitelmat, vastuuhenkilöt ja palvelupisteet.

Palveluyksikön tietosisällöt Soteri-rekisterissä

- **Yleistiedot**
 - Palveluyksikön nimi
 - Toimialat (sosiaalipalvelut, terveystalvelut tai molemmat)
 - Tietojen julkaisulupa (osoite- ja yhteystietojen julkaiseminen julkisessa tietopalvelussa)
 - Suunniteltu toiminnan aloituspäivämäärä
 - Postiosoite
- **Palveluyksikön suunnitelmatiedot**
 - Toimintasuunnitelma (kirjoitetaan hakemuksen lisätietokenttään tai liitetään erillisenä liitteenä)
 - Omavalvontasuunnitelma (ei lisätä liitteeksi vaan vahvistetaan päivämäärällä, että on laadittu)
 - Lääkehoitosuunnitelma, jos lääkehoitoa toteutetaan (ei lisätä liitteeksi vaan vahvistetaan päivämäärällä, että on laadittu)
- **Vastuuhenkilöt**
 - Palveluyksikölle on nimettävä vastuuhenkilö, jolla on toiminnan edellyttämä koulutus, kokemus ja ammattitaito. Vastuuhenkilön roolina on johtaa palvelutoimintaa ja varmistaa, että palvelut täyttävät säädetyt edellytykset.
 - kaikki tarvittavat henkilötiedot (nimi, henkilötunnus ja henkilötunnuksen tyyppi).
 - koulutustiedoista ne koulutukset, joilla on merkitystä tehtävän kannalta.
 - vastuuhenkilön tehtävän kannalta merkitsevä työkokemus.
 - postiosoite, puhelinnumero ja sähköposti.

- alkupäivämääräksi se päivä, milloin palveluyksikön vastuhenkilö aloittaa tehtävässä. Loppupäivämäärä ei uudessa hakemuksessa tarvitse merkitä.
- vastuhenkilön tehtävä palveluyksikössä.
- Jos palveluyksiköllä on useampia vastuhenkilöitä, ilmoitetaan myös heidän tietonsa

Palveluyksikköä ei voida rekisteröidä ilman että sille ilmoitetaan vähintään yksi palvelupiste palvelualatietoineen.

Palvelupisteen tietosisällöt Soteri-rekisterissä

- **Palvelupisteen nimi**
- **Palvelupisteen yleiset tiedot**
 - Kielet, joilla palvelupisteessä annetaan palveluja virallisesti.
 - Palvelupisteen toiminnan alkamispäivämäärä. Älä merkitse aloituspäivää menneisyyteen. Aloituspäiväksi tulee aina aikaisintaan se päivämäärä, jolloin valvontaviranomainen rekisteröi palvelupisteen. Lopullinen aloituspäivämäärä ei siis välttämättä vastaa ilmoittamaasi.
 - Yhteystiedot.
 - Käyntiosoite.
 - Sijaintikunta.
 - Toimintakunnat, joiden alueella palvelupiste tuottaa palveluja.
- **Toimintaa koskevat palvelupistetasoiset suunnitelmat, kuten**
 - Poistumisturvallisuusselvitys (ei lisätä liitteeksi vaan vahvistetaan päivämäärällä)
 - Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma (vahvistetaan päivämäärällä)
 - Pelastussuunnitelma (vahvistetaan päivämäärällä)
 - Lääkehoidosuunnitelma (vahvistetaan päivämäärällä)
 - Tietoturvasuunnitelma (vahvistetaan päivämäärällä)
 - Tietosuojavastaavan nimityspäivämäärä
- **Potilas- ja asiakasrekisterit**
 - Rekisterin nimi
 - Millainen asiakas- tai potilasrekisteri on?
 - Kenen ylläpitämä rekisteri on?
 - Onko rekistereitä enemmän kuin 1?
 - Onko asiakas- tai potilasrekisteri ilmoitettu Kanta-palveluun?
- **Palvelupisteessä tuotettavat palvelut**
 - Asiakasryhmä
 - Palveluala

- Suunniteltu asiakasmäärä/ arvio asiakasmäärästä (koskee vain tiettyjä palveluja)
- Palvelun aloituspäivämäärä
- Palvelun antopaikka
- Henkilöstötiedot (henkilöstön määrä ja koulutus/palveluala, työvuosien jakautuminen omaan, alihankittuun ja vuokrattuun työvoimaan)
- Palvelualan vastuuhenkilön tiedot (henkilötiedot, koulutus, työkokemus, yhteystiedot, vastuuhenkilönä toimimisen alkupäivämäärä, tehtävä palvelupisteessä)

Soterin palvelualojen luokitus perustuu Aura-palveluluokitukseen²⁷, mutta se ei ole täysin Aura-luokituksen mukainen ja siihen on tehty mukautuksia. Aura-palveluluokituksen mukainen palvelujen erittely on edellytys rekisteröinnille Soteriin (ainakin yksityisen soten osalta). Aura-palveluluokitus on kehitetty alun perin talousraportoinnin ja kustannusseurannan tarpeita varten.²⁸ Aura-palveluluokitus sisältää yli 100 luokkaa sosiaali- ja terveydenhuollossa annettaville palveluille.

3.1.3 Rekisterin ylläpito

Tässä vaiheessa tarjolla on vain käyttöliittymällinen palvelu palveluntuottaja-, palveluysikkö- ja palvelupistetietojen ylläpitoon.

3.1.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Suorat kustannukset

Rekisteriin toimitettavien tietojen kerääminen ja toimittaminen aiheuttaa hallinnollista taakkaa hyvinvointialueille. Hallituksen esityksen²⁹ mukaan hyvinvointialueiden hallinnollinen taakka olisi noin 2,4 miljoonaa euroa vuonna 2025, jos toimitettavia tietoja olisi esimerkiksi 10 000 palveluysiköstä ja tietojen toimittaminen veisi keskimäärin kolme tuntia per palveluysikkö 80 euron tuntikustannuksella. Lainsäädännön viivästymisen myötä lieenee niin, että esitetty 2,4 miljoonaa euroa kohdentuisi vuodelle 2027. H23-työryhmän näkemys oli, että arvioitu summa ei kata kustannuksia.

Syötettävien tietojen yksityiskohtaisuuden takia merkittäväksi haasteeksi muodostuneet tietojen keruun tai tietojen keruun vastuuttaminen eri puolille organisaatiota. Tämä ei koske pelkästään kertaluonteista tietojen syöttämistä, vaan ajan tasalla pitämistä. Muutoksia tapahtuneen joka tapauksessa viikoittain, ellei päivittäin. Tämän lisäksi lainsäädännön esitöissä on puhuttu vain palveluntuottajista ja

²⁷ https://valvira.fi/documents/152634019/203864172/Palvelualaohjeistus_8_2025.pdf/c6d6b821-e37c-a04d-406f-91259fc52c51/Palvelualaohjeistus_8_2025.pdf?t=1755170072106

²⁸ THL: [Hyvinvointialueiden AURA-palveluluokitus 2023](#)

²⁹ Hallituksen esitys: [HE 299/2022 | Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta | Hallituksen esitykset | Finlex](#)

palveluyksiköistä, mutta todellisuudessa merkittävä osuus tietojen hierarkiasta rakentuu Soterissa palvelupisteiden ja palvelualojen varaan eli hierarkiatasoja voi ajatella olevan kahden sijasta neljä. THL:n SOTE-organisaatiorekisterissä voimassa olevien julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden määrä on 32 774. Näillä kullakin voi olla useita palvelualoja. Joka tapauksessa lain esitöissä mainitun 10 000 rekisteröitävän palveluyksikön sijaan rekisteröitäviä palvelupisteiden osalta kyse voi olla huomattavasti suuremmasta luvusta.

Todennäköisesti tiedon keruun ja syöttämisen työmäärässä on yksiköiden välillä suurta vaihtelua. Oletettavasti työmäärä tarvittavine selvittelyineen ja täydennyspyyntöineen on vähintään esitetty kolme tuntia ja joissakin tapauksissa jopa useita päiviä. Oletetaan työmäärän keskiarvoksi 5 tuntia per palveluyksikkö.

Edellisillä laskentaperusteilla itse rekisteröintien kustannukseksi hyvinvointialueilla, HUS-yhtymällä ja Helsingin kaupungilla muodostuisi valtakunnallisesti $5 \text{ h} * 32\,774 \text{ yksikköä} * 80 \text{ €}$ eli ~ 13 miljoonaa euroa. Jatkuva kustannus tästä voisi olla esimerkiksi 15 % vuodessa eli ~2 miljoonaa euroa/v. Esimerkiksi valtakunnallisella yksityisellä sote-palveluntuottajalla yksi henkilö vastaa kokoaikaisesti Soteriin liittyvistä tehtävistä, vaikka itse rekisteröintien tekeminen on hajautettu organisaatioon. Huom! Edellinen laskelma perustuu THL:n SOTE-rekisterin palveluyksiköiden määrään ja todellinen Soteriin vietävien palvelupisteiden määrä voi erota tästä merkittävästi.

Viranomaiskustannuksia ei tässä yhteydessä ole mahdollista arvioida, mutta kustannukset tulevat olemaan mittavat rekisteröintien käsittelyssä, mikäli nämä tehdään pitkälti manuaalisena työnä.

Automaattiset tiedonsiirrot rekistereiden välillä

Soteri-rekisteriin tallennettuja tietoja on tarkoitus käyttää jatkossa myös THL:n SOTE-organisaatiorekisterin tietojen päivittämisessä. Tämä on periaatteessa mahdollista toteuttaa siinä vaiheessa, kun kunkin palveluntuottajan tiedot on viety kokonaisuudessaan Soteri-rekisteriin, jotta nähdään rakenteiden sovittamisen tarve. Sote-valvontalain nykyisen tilapäisen sääntelyn seurauksena julkisen soten rekisteröintihakemukset Soteriin tulisi olla tehtynä 1.1.2028 mennessä, jonka jälkeen Lupa- ja valvontavirasto tekee palveluntuottajia koskevat tallennukset Soteriin vuoden 2030 loppuun mennessä.

Ohjeistus

Hyvinvointialueilla koetaan julkisen soten rekisteröinteihin liittyvä ohjeistus puutteelliseksi. Valviran suunnalta on tulossa ohjeistus julkisen puolen toimijoille vuoden 2026 aikana. Puutteellinen ohjeistus aiheuttaa merkittävää epävarmuutta. Ei ole tiedossa millaisia käsittelyaikoja tullaan noudattamaan ja millainen rekisteröintiprosessi tarkalleen on. Epävarmuus vaikeuttaa ennakointia, resurssien

suunnittelua ja organisaatioiden valmistautumista. Päätöksiä joudutaan tekemään ilman varmaa tietoa tulevista velvoitteista ja aikataulusta. Huolena on, että ohjeistus ei huomioi suurten organisaatioiden skaalahaasteita.

Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon Soteri-rekisteröinneistä on noussut esiin myös tarve jatkuvalle yhteistoiminnalle Valviran ja AVI:en kanssa, jotta valvontalakiin liittyvät viranomaisulkinnat ovat tiedossa. Näitä ei useinkaan ole dokumentoituna julkisissa lähteissä.

Käytettävyys

Käyttöliittymäpalvelua käyttävien organisaatioiden palaute ylläpitokäyttöliittymästä on heikko. Käyttöliittymällinen tietojen syöttö aiheuttaa valtavasti työmäärää ja toisteisia syöttötarpeita. Palvelupisteille syötetään Valviran laajentaman AURA-luokituksen mukaiset palvelualat, joille kullekin on määritettävä vastuuhenkilöt yhteystietoineen ja muine perustietoineen. Soteri-rekisterin taustalla ei kuitenkaan ole esimerkiksi syötettyjen henkilöiden masterdata-tietokantaa, jolloin kaikki nämä täytyy syöttää uudelleen eikä esimerkiksi valita valintalistalta. Pitkät asiasanalistaukset voivat olla esimerkiksi vain osittain aakkosjärjestettyjä ja uudet tiedot löytyvä listan lopusta sekalaisesta järjestyksestä.

Tiedon arvonmääritys

Kun tarkastellaan valvontajärjestelmää kokonaisuutena, nousee esiin kysymys hallinnollisen taakan kohtuullisuudesta. Tietojen rekisteröintivelvoite Soteriin on perusteltua vain siltä osin kuin se tuo lisäarvoa valvontaan eikä toista jo olemassa olevia menettelyjä tai ole muuten näennäinen. Koska valvonnassa hyödynnetään myös omavalvontaa, tarkastuksia ja ilmoitusmenettelyjä, olisi perusteltua arvioida, voidaanko tietojen toimittamista keventää tai kohdentaa siten, että viranomaiset saavat olennaisen tiedon ilman tarpeetonta päällekkäisyyttä ja mitään todentamattomien tietojen kirjaamista. Näin voidaan säilyttää valvonnan vaikuttavuus mutta vähentää hyvinvointialueiden hallinnollista kuormaa.

Laatuongelmat

Valvira on itse tunnistanut Soterin käyttöönoton jälkeen sinne tietoja rekisteröivien yksityisten sote-toimijoiden osalta erilaisia laatuongelmia. Ne ovat liittyneet muun muassa Soteri-rekisterin teknisiin toimintahaasteisiin, sähköisen asiointijärjestelmän käyttöön sekä palveluntuottajien puutteellisesti täyttämiin rekisteröintihakemuksiin. Oikein täytetyt rekisteröintihakemukset sujuvoittavat Valviran käsittelyaikoja ja hakemuksien käsittelyssä ilmenevä lisäselvitystyö vähenee. Tällöin Valviran rekisteröintihakemuksien käsittelyyn kuluisi Valviran edustajan mukaan aikaa noin 1–1,5 kuukautta per hakemus.

Lainsäädännön mahdollinen kehittäminen

STM:ssä tarkastellaan parhaillaan sotevalvontalakiin liittyviä mahdollisia muutostarpeita sekä lakiin liittyvän tilapäisen sääntelyn voimassaoloaikaa. Sote-valvontalaki koskettaa yhtä lailla niin yksityistä kuin julkista sektoria, jonka vuoksi julkista puolta koskeva Valviran antama ohjeistus tulee noudattamaan yksityiselle sektorille annettua ohjeistusta. Mahdolliset muutokset lainsäädännössä tulevat vaikuttamaan Valviran laatimien ohjeistuksien sisältöihin. Ks. kohta Tiedon arvonmäärittäminen.

3.2 THL:n SOTE-organisaatiorekisteri

THL:n SOTE-organisaatiorekisteriin tallennetaan tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioista, mukaan lukien niiden toimintayksiköt ja palveluyksiköt. Tietoja hyödynnetään mm. useissa Kanta-palveluissa: Potilastietovarannossa, Reseptikeskuksessa sekä Sosiaalihuollon asiakastietovarannossa. SOTE-organisaatiorekisteri on ollut käytössä 2000-luvun ensimmäisestä vuosikymmenestä lähtien pienin muutoksin.

3.2.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

SOTE-organisaatiorekisteriin kootaan tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon Y-tunnuksen omaavista organisaatioista, niiden toimintayksiköistä ja toimintayksiköiden palveluyksiköistä. Rekisterin avulla tunnistetaan valtakunnalliseen Kanta-järjestelmään liittyneet sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköt. Rekisteriä käytetään Kanta-palveluissa potilasasiakirjojen tallentamiseen Potilastietovarantoon, reseptiasiakirjojen tallentamiseen Reseptikeskukseen, sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen tallentamiseen Sosiaalihuollon asiakastietovarantoon sekä näiden asiakirjojen luovuttamiseen. SOTE-organisaatiorekisterin ylläpidosta vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköt ja THL.

Varsin seikkaperäinen THL:n Sote-organisaatiorekisteriin liittyvä ohjeistus tietojen tuottamiseen ja muutostilanteisiin löytyy THL:n web-palvelusta³⁰.

3.2.2 Rekisterin tietosisältö

SOTE-organisaatiorekisterissä voidaan kirjata toimintayksiköistä ja palveluyksiköistä seuraavat tiedot:

- OID-tunniste
- nimi
- hierarkiataso
- voimassa olo
- kustannuspaikka

³⁰ <https://thl.fi/aiheet/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/ohjeet-ja-soveltaminen/koodistopalvelun-ohjeet/sote-organisaatio-rekisteri>

- yhteystiedot
- liittyminen/eroaminen kansallisista sote-tietojärjestelmäpalveluihin
- uusimispyyntöjen vastaanottaminen
- sektori
- sosiaalipalvelujen ja terveyspalvelujen tuottaminen
- Y-tunnus
- TOPI-koodi ja -nimi

Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta THL:n SOTE-organisaatiorekisterissä on ollut pitkään käytössä palveluluokituksena Valveri-palvelualat. Nämä poistunevat Valverin käytön loputtua. Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta SOTE-organisaatiorekisterissä ei ole käytössä palvelujen luokittelua.

3.2.3 Rekisterin ylläpito

Organisaation täytyy päivittää tietonsa organisaatiorekisteriin aina, kun se tekee muutoksen, joka vaikuttaa organisaatiorekisteriin tallennettuihin tietoihin.

SOTE-organisaatiorekisteriin tietojen ylläpito (muutosten propagointi) voi tapahtua hyvinvointialueen käytössä olevalta koodistopalvelimelta ajastetusti. Edellisen lisäksi, mikäli käytössä ei ole alueellista koodistopalvelinratkaisua, tarjolla on ylläpitokäyttöliittymä, johon kirjaudutaan Kanta Ekstranet -sivustolta.

3.2.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Siiloutuneet rekisterit

Tällä hetkellä SOTE-organisaatiorekisteri on THL:n (Koodistopalvelun) sisällä siilo, josta tiedot siirretään lähinnä Kanta-osoitteiston pohjaksi ja käytetään muutoin Kanta-liitännäisissä organisaatietietojen käyttötarkoituksissa. Jo asiakastietolain mukaisen kehittämisen alkua ajoista saakka (ainakin 2006 alkaen) on tunnistettu tarve yhdistää THL:n organisaatiorekistereitä, mutta tämä työ on jäänyt tekemättä.

Sekava käsitteistö

THL:n SOTE-organisaatiorekisterin palveluyksikön käsite on voinut tarkoittaa mitä tahansa solmua organisaatiohierarkiassa pois lukien ylintä tasoa (joka on sote-organisaatiorekisterin terminologiassa toimintayksikkö). Tämä on aiheuttanut sen, että eri alueilla on syntynyt aivan erilaisia organisaatiohierarkioita, joiden syvyys vaihtelee yhdestä palveluyksikkötasosta jopa kuuteen palveluyksikkötasoon. Palveluyksiköiden määrä vaihtelee muutamasta sadasta jopa viiteen tuhanteen. Yksinomaan alueen suuruus ei selitä eroa, vaan jäsennostavat poikkeavat merkittävästi. Yhtenäistämistyötä ei tämän osalta ole käynnissä ja epäselvää on miten tämä ero tulee näkymään Soteri-rekisterissä. Yhteenvedo THL:n SOTE-organisaatiorekisterin tasojen vaihtelevuudesta liitteessä 4. Tuoreimman SOTE-organisaatiorekisterin tietojen tarkastaminen ja ylläpito

julkisella sektorilla -julkaisun³¹ mukaan edellä kuvattuja välitasoja ei kuitenkaan nykyisellään kutsuta palveluyksiköiksi:

Palveluyksiköt, joiden tiedot tallennetaan organisaatiorekisteriin, kannattaa muodostaa ja nimetä sen mukaan, miten toiminta on tosiasiassa organisoitu. Organisaatiorekisterin tarkoituksena ei kuitenkaan ole kuvata palvelunantajan organisaatiohierarkiaa kokonaisuudessaan. Etenkin suurissa organisaatioissa organisaatiohierarkian välitasojen merkitseminen voi kuitenkin selkeyttää kokonaiskuvaa, joten se ei ole kiellettyä. Organisaatiohierarkian tasoja, jotka kuvaavat palvelujen tai yksiköiden ryhmittelyä, ei merkitä sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluyksiköiksi. Palveluyksiköitä ovat ainoastaan ne yksiköt, joissa asiakas- ja/tai potilastyötä tehdään ja henkilö oikeasti asioi.

Laatuongelmat

Myös muunlaisia laatuongelmia ilmeni lyhyessä tarkastelussa. Esimerkiksi sen sijaan että käytettäisiin palveluyksikön voimassaoloaikaa ilmaisemaan sitä, että palveluyksikkö ei ole enää voimassa, on nimen eteen tai jälkeen saatettu kirjoittaa 'POISTETTU'. Organisaatioyksiköiden y-tunnuksissa on myös paljon epämääräisyyksiä, esimerkiksi Pohteeseen kuuluvan Oulunkaaren kuntien terveysasemat ovat osin Pohteen alla ja osin Oulunkaaren hyvinvointialueuudistuksessa purkautuneen kuntayhtymän y-tunnuksen alla. Yksiköiden nimissä on myös jonkin verran kirjoitusvirheitä.

3.3 THL:n TOPI-toimipaikkarekisteri

THL:n TOPI-toimipaikkarekisteri sisältää tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavista organisaatioista ja niiden toimipaikoista. TOPI-rekisteri toimii taustarekisterinä mm. hoitoilmoitusjärjestelmälle (Hilmo) sekä muille tilastointijärjestelmille. TOPI-toimipaikkarekisteri perustuu eri yksilöintijärjestelmään (kansallinen viisinumeroinen PALTU-tunnus) kuin SOTE-organisaatiorekisteri (kansainvälistä muotoa oleva OID-koodi).

3.3.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

Rekisterin käyttötarkoituksiksi todetaan THL:n web-sivuilla palveluntuottajan ja toimipaikan yksilöinti hoitoilmoitusjärjestelmässä ja muissa kansallisissa sote-rekistereissä. Kuitenkin yksilöintiä esimerkiksi Hilmo-raportoinnissa edellyttää sekä TOPI-koodia että myös sote-organisaatiorekisterin OID-koodia. Hierarkioiden yhteentoimivuus jää epäselväksi ja vaikuttaa olevan riippuvainen alueilla tehdyistä tulkinnoista tietojen rekisteröinnin osalta.

³¹ <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/JULSOTE>

3.3.2 Rekisterin tietosisältö

TOPI-rekisterin tietosisältönä on PALTU-koodi (palveluntuottajan tunnus) ja tähän liittyvä tarkennin, toimipaikan nimi, osoite, y-tunnus.

Lisäksi TOPI-rekisteriin voidaan kuvata toimipaikan palvelut Hilmon palvelualaluokituksella. Pääosa palvelualaluokituksen luokista on kuitenkin poistunut käytöstä jo vuonna 2018 pois lukien sosiaalihuollon hoitoilmoitukset. TOPI-rekisterin rekisteröintilomakkeella³² todetaan, että palvelualan voi esittää myös vapaalla kuvauksella (ei-rakenteisena)

3.3.3 Rekisterin ylläpito

Rekisterin ajantasaisuuden valvonta on SOTE-palvelunantajien vastuulla ja muutoksista edellytetään tiedotettavan hyvissä ajoin omalla rekisteritietolomakkeellaan³³.

3.3.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Siiloutuneet rekisterit

THL:n SOTE-organisaatiorekisterissä on hyvin vaihtelevasti olemassa kytkentöjä TOPI-koodeihin. On epäselvää, että johtuuko puutteellisista tiedoista vai tulkinnan vaihtelusta. Tiedoissa myös samojen yksiköiden osalta TOPI-rekisterin ja Sote-organisaatiorekisterin välillä on merkittäviä ristiriitoja. Tämä osoittaa päällekkäisten ydintietoihin liittyvien rekistereiden haasteellisuuden tiedonhallinnassa, eikä erillisyydelle Sote-organisaatiorekisteristä ole nähtävissä perusteita. Mikäli erillisyyys johtuu erilaisesta organisaatiohierarkiasta, niin korjauksena pitäisi olla hierarkioiden yhteismitallistaminen eikä erillisen rekisterin ylläpito.

Palvelualaluokituksen poikkeavuus

TOPI-rekisterissä käytetään osittain vanhentunutta Hilmo-palvelualat luokitusta, jonka yhteentoimivuus muiden palvelualaluokitusten kanssa on epäselvä. Lisäksi palvelualatiedon voi tuottaa vapaamuotoisesti, vaikka käyttötarkoitukseen olisi olemassa olevia luokituksia.

Ohjeistus

TOPI-rekisteriin liittyvä ohjeistus koetaan epämääräiseksi hyvinvointialueilla.

3.4 DVV:n Palvelutietovaranto

Palvelutietovaranto (PTV) on valtakunnallinen keskitetty tietovaranto, johon organisaatiot tuottavat tiedot tarjoamistaan palveluista. Palvelutietovaranto kokoaa

³² https://www.thl.fi/tilastoliite/toimipaikkarekisteri/Topi_lomake_2021.pdf

³³ https://www.thl.fi/tilastoliite/toimipaikkarekisteri/Topi_lomake_2021.pdf

yhteen tietoa palveluista, joiden kohderyhmänä voivat olla kansalaiset, yritykset, järjestöt, yhteisöt tai viranomaiset. Palvelutietovarannon käyttäjiä ovat kunnat, hyvinvointialueet, valtionhallinto, järjestöt ja yksityinen sektori. Palvelutietovarantoon kuvattua tietoa voidaan hyödyntää avoimen rajapinnan kautta monissa eri paikoissa, esimerkiksi verkkosivuilla, karttapalveluissa ja chatboteissa. Näin tietoa ei tarvitse ylläpitää monissa eri paikoissa. Kaikki PTV:hen kuvatut sisällöt näytetään myös Suomi.fi-verkkopalvelussa.³⁴

3.4.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

Palvelutietovarannon käyttöoikeudesta ja -velvollisuudesta säädetään [laissa hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista \(Finlex\)](#).

PTV:n käyttöön velvoitettuja julkisen hallinnon viranomaisia ovat

- valtion hallintoviranomaiset, virastot, laitokset ja liikelaitokset
- hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaiset
- kunnalliset viranomaiset niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä
- tuomioistuimet ja muut lainkäyttöelimet.

DVV:n Palvelutietovarantoon liittyvä ohjeistus löytyy suomi.fi -verkko-osoitteesta³⁵.

3.4.2 Rekisterin tietosisältö

Laissa ei luetella, mitä palveluja esimerkiksi kunnan tai hyvinvointialueen on kuvattava Palvelutietovarantoon. Asiasta sanotaan laissa näin: käyttäjäorganisaation on tarjottava tuottamiaan palveluja sekä sen järjestämisvastuulla olevia palveluja koskevat julkiset tiedot palvelutietovarantoon saataville.³⁶ Organisaatiot kuvaavat Palvelutietovarantoon tiedot tarjoamistaan palveluista ja asiointikanavista, joissa palvelua voi saada. Asiointikanavilla tarkoitetaan erilaisia tapoja, joiden kautta asiakas voi saada palvelua. Palvelutietovarantoon voi kuvata niin yksityishenkilöille, yrityksille kuin viranomaisillekin tarkoitettuja palveluja. Sen sijaan organisaatioiden sisäisiä palveluja ja prosesseja ei ole tarkoitus kuvata Palvelutietovarantoon.⁶

Palvelutietovarannon käyttöön ottanut organisaatio kuvaa Palvelutietovarantoon ensimmäisenä oman organisaationsa. Sen jälkeen organisaatio kuvaa muut sisältötyypit. Tärkeimmät Palvelutietovarannon sisältötyypit ovat palvelu ja asiointikanavat. Asiointikanavia ovat verkkoasiointi, verkkosivu, palvelupaikka,

³⁴ Palvelutietovaranto: [Mikä on Palvelutietovaranto? - PTV: Palvelut yhdenmukaisesti kuvattuina - Suomi.fi kehittäjille](#)

³⁵ <https://www.suomi.fi/palvelut/suomi-fi-palvelutietovaranto-ptv-digi-ja-vaestotietovirasto/d93be162-07a2-45f2-84b3-f794da852b58>

³⁶ Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista. [Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista | 571/2016 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

tulostettava lomake ja puhelinasiointi. Palvelut ja asiointikanavat muodostavat kokonaisuuden, kun ne liitetään yhteen liitoksella.

- Jokaisen asiointikanavan on liityttävä ainakin yhteen palveluun.
- Jokaiseen palveluun täytyy liittyä ainakin yksi asiointikanava.

Muut Palvelutietovarannon sisältötyypit ovat organisaatio, pohjakuvaus ja palvelukokonaisuus.³⁷ Palvelutietovarannon **tietomalli** kuvaa PTV:n sisältötyyppien ominaisuuksia ja keskinäisiä suhteita tarkalla tasolla³⁸.

Palvelutietovarannossa on käytössä oma palveluluokituksensa, joka on sosiaali- ja terveydenhuollossa muutoin käytettyjä luokituksia yleistasoisempi. Palvelutietovarannon palveluluokkien, kohderyhmien ja asiasanojen mappaus AURA-palveluluokitukseen on kuitenkin olemassa³⁹.

3.4.3 Rekisterin ylläpito

Palvelutietovaranto on Digi- ja väestötietoviraston tuottama palvelu. Digi- ja väestötietovirasto tuottaa PTV:n käyttöliittymän sekä PTV:n avoimet rajapinnat. Kukin PTV:n käyttöön ottava organisaatio vastaa omien palvelukuvaustensa tuottamisesta ja ylläpidosta PTV-tietomallin ja käyttöehtojen mukaisesti.⁶

Sisällöt tallennetaan Palvelutietovarantoon **tietomallin mukaisesti**. Tämä tarkoittaa, että sisältöjen tuottamisessa on noudatettava rakennetta, joka tietomallissa on määritetty. Palvelutietovarantoon on mahdollista tuottaa tietoja kahdella tavalla:

1. syöttämällä tiedot PTV-käyttöliittymässä
2. tuomalla ne koneellisesti PTV:hen IN-rajapinnan kautta.

3.4.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Tietomallin ilmaisuvoima sote-käytössä

Hyvinvointialueet tarvitsevat ilmaisuvoimaisempaa tietomallia, koska heidän palvelualueensa ovat maantieteellisesti laajoja ja toimipaikkojen rakenteet kompleksisia. Osa hyvinvointialueista on soveltanut PTV:n tietomallia vastaamaan tarpeita luomalla toimintaohjeita sisäiseen käyttöön. Sisäisillä toimintaohjeilla on ratkottu laajojen toimipaikkatietojen esittämistä ja selkeytetty loppukäyttäjän

³⁷ Palveluvarannon tietomalli: [Palvelutietovarannon tietomalli - PTV: Palvelut yhdenmukaisesti kuvattuina - Suomi.fi kehittäjille](#)

³⁸ Suomi.fi-palveluvarannon (PTV) tietosisältö: [Suomi.fi-palvelutietovarannon \(PTV\) tietosisältö | Yhteentoimivuusalusta](#)

³⁹ <https://www.avoindata.fi/data/fi/dataset/hyvinvointialueiden-palveluluokituksen-ja-palvelutietovarannon-luokittelutietojen-vastaavuudet>

näkymää. Soveltaminen onnistuu vain omissa teknisissä järjestelmissä, mutta ratkaisuja ei voida hyödyntää ulkopuolisen palveluntarjoajan kuten Googlen alustoilla.

Palveluluokituksen yhteentoimivuus

Palvelutietovarannossa on muiden rekistereiden tapaan oma palveluluokituksensa, jonka mukaisten luokkien mappaus ei ole automaattisesti mahdollista lähdeluokituksista kuten AURA-luokitus tai THL:n Sosiaali- ja terveyspalvelujen luokitus.

Esteettömyystiedot

Palvelutietovarannossa palvelupaikalle on mahdollista määrittää esteettömyyslauseita (0-6 kpl). Haasteena hyödyntämisen kannalta on, että palvelupaikka ei tue sosiaali- ja terveydenhuollon monimutkaisia tilaratkaisujen tarpeita (mm. lukuisat sisäänkäynnit) ja toisaalta kytkentää esimerkiksi Moduloon, Maakuntien Tilakeskuksen rekisteriin ei ole.

3.5 Maakuntien Tilakeskuksen Modulo

Maakuntien tilakeskus on hyvinvointialueiden lakisääteinen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus.⁴⁰ Osaamiskeskuksen tehtävänä on ylläpitää hyvinvointialueiden yhteistä tilatietojärjestelmää ja siihen liittyviä palveluja, antaa vuosittain hyvinvointialueille ja valtioneuvostolle selvitys hyvinvointialueiden tekemistä toimitilojen investointipäätöksistä ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueiden talouteen, sekä hoitaa hyvinvointialueiden osaamiskeskukselle antamia muita toimitila- tai kiinteistöhallinnon tehtäviä.

3.5.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

Maakuntien tilakeskuksella on lakiin perustuva oikeus saada pyynnöstä hyvinvointialueelta ja hyvinvointialueen tytäryhteisöltä sekä kunnilta tehtäviensä hoitamista varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, jollei salassapitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöksistä muuta johdu.⁴¹

Maakuntien tilakeskukselle toimitettuja tietoja säilytetään Modulo-nimisessä digitaalisessa tilatietopalvelussa. Hyvinvointialueet voivat hyödyntää Modulo-tilatietopalveluun kirjattuja tietoja muun muassa arjen tilahallintaan, ennakoivaan tilajohtamiseen ja strategiseen päätöksentekoon.⁴² Moduloon kirjattuja tietoja saadaan

⁴⁰ Maakuntien tilakeskus: <https://www.maakuntientilakeskus.fi/meista/rooli-ja-tehtavat/>

⁴¹ Laki hyvinvointialueista 611/2021: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/611>

⁴² Maakuntien tilakeskus: https://www.maakuntientilakeskus.fi/hyvinvointialueille/modulo_tilatietopalvelu/

takaisin hyvinvointialueille käyttöön esimerkiksi sairaalakampuksella asiakkaiden opastussovelluksessa tai toiminnan suunnittelussa hyödynnettäväksi.

3.5.2 Rekisterin tietosisältö

Hyvinvointialueet toimittavat Modulo-tilatietopalveluun kootusti alueellaan sijaitsevien tilojen perus-, käyttötarkoitus-, kunto-, korjaus- ja mahdolliset vuokravastuutiedot.⁴³ Kustannusten jyvitysten osalta rakennukset ja tilat on kytketty organisaatiohierarkiaan, joka voi olla enintään kuusitasoinen.

Maakuntien tilakeskus kerää tietoja myös asiakkaidensa (asiakasrekisterinpitäjä) sekä sidosryhmiensä (sidosryhmärekisterinpitäjä) osalta. Asiakkailtaan Maakuntien tilakeskus kerää nimi-, yhteystiedot, tehtävänimike-, organisaatiotieto, palvelupyynnöt, lähetetyt tapahtumaviestit ja muu asiakasviestintä ja asiakastytyväisyyskyselyiden vastaukset. Sidosryhmien yhteyshenkilöiltä Maakuntien tilakeskus kerää nimi-, yhteystiedot, titteli, organisaatio ja sidosryhmäroolia koskevat tiedot.⁴⁴

3.5.3 Rekisterin ylläpito

Maakuntien tilakeskuksen tehtävänä on ylläpitää hyvinvointialueiden yhteistä tilatietojärjestelmää ja siihen liittyviä palveluja. Ylläpito tapahtuu Modulo-järjestelmän käyttöliittymällä, jossa tietoja ylläpitää tyypillisesti hyvinvointialueiden tilapalvelujen henkilöstö.

3.5.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Maakuntien tilakeskuksen Modulo-tilatietopalvelu ja Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä Palvelutietovaranto palvelevat eri, joskin osin rinnakkaisia tai jopa päällekkäisiä käyttötarkoituksia. Modulo keskittyy toimitila- ja kiinteistötietoihin, kun taas PTV on suunniteltu palveluiden, asiointikanavien ja palvelupaikkojen tietojen hallintaan ja jakamiseen. Molemmat tukevat hyvinvointialueiden tehtäviä, mutta eri näkökulmasta: Modulo tilojen hallinnan ja strategisen tilajohtamisen välineenä, PTV palveluiden saavutettavuuden ja yhdenmukaisen viestinnän varmistajana.

Olisi perusteltua arvioida yhteistyön tarvetta Maakuntien tilakeskuksen ja DVV:n välillä. Yhteistyö voisi varmistaa, että esimerkiksi Modulon rakennus- ja tilatiedot voisivat toimia yhteen Palvelutietovarannon tietojen kanssa.

Modulon soveltaminen on eri alueilla hyvin erilaista. Tiettyä joustavuutta tietomallissa on perusteltuakin olla, mutta asiassa korostuu vertailtavuuden ym. näkökulmasta se, ettei yhteistä tietomallia eri hyvinvointialueilla ole myöskään tilatiedoille.

⁴³ Maakuntien tilakeskus: <https://www.maakuntientilakeskus.fi/hyvinvointialueille/>

⁴⁴ Maakuntien tilakeskus, tietosuojaseloste: <https://www.maakuntientilakeskus.fi/tietosuoja/>

3.6 Tilastokeskuksen hyvinvointialueiden toimipaikkatiedustelu

Myös Tilastokeskus velvoittaa hyvinvointialueita toimittamaan tietoja toimipaikoistaan toimipaikkatiedustelun⁴⁵ muodossa. Tilastokeskus ei ollut haastateltavien tahojen joukossa.

3.6.1 Käyttötarkoitus, ohjaus ja perusteet tietojen käsittelyyn

Tilastokeskuksen toimipaikkarekisteriin toimitettavia tietoja käytetään Yritysrekisterin ylläpitoon sekä yhteiskunnallisen toiminnan, palvelujen ja työpaikkojen rakenteita ja kehitystä kuvaavien tilastojen laadintaan. Tietoja hyödynnetään myös kansantalouden tilinpidon laadinnassa ja yhteiskunnallisen päätöksenteon tukena.

Tilastokeskuksen hyvinvointialueiden toimipaikkatiedustelun lakiperuste on Tilastolaissa⁴⁶.

3.6.2 Rekisterin tietosisältö

Tiedustelu koskee niitä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien toimipaikkojen palveluja ja toimintoja, jotka voidaan määritellä toimialan mukaisiksi toimipaikoiksi. Toimipaikka yksilöidään Tilastokeskuksen antamalla toimipaikkatunnuksella. Toimipaikkatietoja ovat toimipaikan nimi, osoite, toimiala (Tilastokeskuksen oma luokitus), aloitus- ja lopetuspäivämäärät sekä palkansaajien määrä henkilötöyvuosina.

3.6.3 Rekisterin ylläpito

Tilastokeskuksen toimipaikkatiedusteluun voi vastata verkkolomakkeella ja verkkolomakkeen kautta voi myös toimittaa tiedot CSV-liitetiedostona.

3.6.4 Tunnistetut kysymykset ja haasteet

Tiedon päällekkäisyydet

Tietojen toimittaminen on suurelta osin päällekkäistä esimerkiksi THL:n SOTE-organisaatiorekisterin kanssa. Rekisterissä on kuitenkin oma Tilastokeskuksen antama toimipaikkatunnus, vaikka oletettavasti voitaisiin käyttää jotain olemassa olevista. Työssä olevien palkansaajien määrää ei ole nykyisessä THL:n SOTE-organisaatiorekisterissä, mutta vastaavasti Soteri-rekisteriin se on tulossa ja pitäisi olla ainakin koostettavissa.

Palveluluokitus

Toimipaikkatiedustelussa käytetty palvelualaluokitus on TOL 2025 - palvelualaluokitus⁴⁷. Tämän selvityksen puitteissa ei selvitetty edellytyksiä tehdä suorat

⁴⁵ <https://stat.fi/kyselyt/http>

⁴⁶ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2004/280>

⁴⁷ https://stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/toimiala_1_20250101

muunnokset muista SOTE-alalla käytetyistä palveluluokituksista. Oletettavasti vastaavuus on määritettävissä.

3.7 Muut rekisterit

Muihin jatkuvia tiedonsiirtoja edellyttäviin valtakunnallisiin rekistereihin toimipaikkatiedot tuodaan automaattisesti olemassa olevista rekistereistä (kuten Kanta-palveluissa käytettävään osoiterekisteriin THL:n Sote-organisaatiorekisteristä) tai ne koskevat vain yksityistä sosiaali- ja terveydenhuoltoa (kuten Kelan työterveyshuoltoon liittyvä toimipaikkarekisteri ja käytöstä poistuva Valveri-rekisteri). Joiltakin osin näihin tietoihin liittyy rikastamistarve, kuten Kelan osoiterekisteriin tarvittavat verkko-osoitteet ja kansallisten sote-ICT-palvelujen (Kanta-palvelut) käyttöoikeudet.

3.8 Yhteenveto rekistereistä

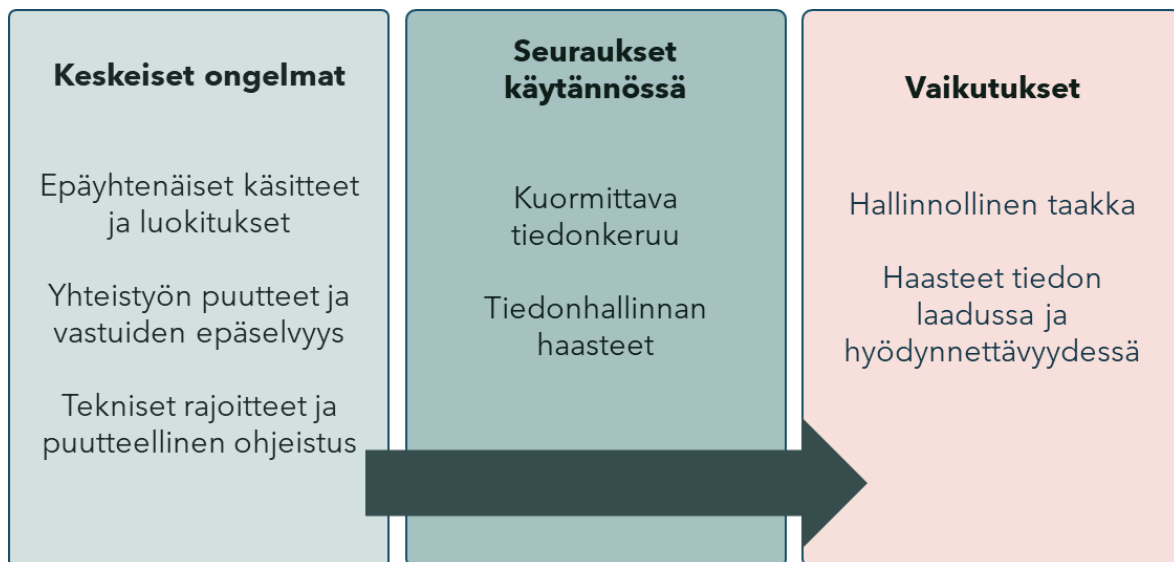
Seuraavassa taulukossa on tiivistetty oleelliset piirteet eri toimipaikkarekistereistä.

Taulukko 1. Rekistereiden yhteenveto

Rekisteri	Käyttötarkoitus (kirjoittajien tiivistys)	Linkitys HVA:n toimintaan	Tarjotut rajapinnat	Keskeiset käsitteet	Palveluluokitus	Haasteet tiivistettynä
Soteri	Valvontalain toteuttaminen, kaavailtu master-tietovarantorooli.	ei linkitystä, myöhemmin avattavan tietopalvelun myötä kenties?	käyttöliittymä	palveluntuottaja - palveluyksikkö - palvelupiste	Valviran täydentämä AURA-luokitus	suuritoimen ylläpito, vain käyttöliittymä, jossa heikko käytettävyys, kehitys liki pysähtynyt tällä hetkellä
Sote-organisaatio-rekisteri	käytössä mm. Kanta-palveluun liittynässä ja APTJ-kirjauksissa	käytössä mm. Kanta-palveluun liittynässä ja APTJ-kirjauksissa	käyttöliittymä, excel-tiedonsiirto, rajapinta	toimintayksikkö – (välitasot 0..n) - palveluyksikkö	vain Valveri-palvelualat yksityiselle (vanhentunut)	paljon laatuongelmia, palveluyksikön määritelmä / tulkinnot, ristiriidat TOPI-rekisterin kanssa
Topi-toimipaikka-rekisteri	Hilmo-tiedonkeruu	Hilmo-tiedonkeruun perusta	sähköposti, excel-lomake	palveluntuottaja (ei kuitenkaan Soterin palveluntuottajaa vastaava)	Hilmon palvelualat ja/tai vapaamuotoinen kuvaus	heikot ohjeistukset, tulkintaongelmat, ristiriidat Sote-organisaatiorekisterin kanssa
DVV:n Palvelutietovaranto	kansalaispalvelujen master-rekisteri, tyypillisesti viestinnän vastuulla HVA:illa.	hyödynnetään mm. alueiden verkkosivuilla	käyttöliittymä, IN-siirtorajapinta	organisaatio – palvelu – palvelukanava - palvelupaikka	DVV:n palveluluokitus	ei tue sote:n monimutkaisia tarpeita kuten toimipaikkojen moninaiset kulkujärjestelyt, ei kytkeydy muiden rekistereiden tietoihin
Maakuntien tilakeskuksen Modulo	tila- ja vuokratietojen hallinta, tyypillisesti tilapalvelujen vastuulla HVA:lla	tilatietoja hyödynnetään esim. toimipaikkojen opassovelluksissa ja potilastietojärjestelmässä	Käyttöliittymä, organisaatitiedot voidaan toimittaa Excelissä	organisaatio – Kiinteistö/Rakennus/Tila – Rakennuksen osa	-	Ei kytkeydy muiden kansallisten rekistereiden tietoihin, eri tulkinnot sisältöjen osalta eri HVA:illa
Tilastokeskuksen toimipaikka-tiedustelu	yhteiskunnalliset tilastot	tiedot hyödynnettävissä tilastojen kautta avoimena datana	verkkolomake, verkkolomakkeen kautta CSV-tiedosto	Yritys (organisaatio) - Toimipaikka	TOL 2025 palveluluokitus	Tiedon päällekkäisyydet, ei kytkeä muihin rekistereihin

4 Analyysi ja johtopäätökset

Selvityksen perusteella keskeisiksi ongelmiksi tunnistettiin epäyhtenäiset käsitteet ja luokitukset, yhteistyön puutteet ja vastuiden epäselvyys sekä tekniset rajoitteet ja puutteellinen ohjeistus. Nämä kuormittavat tiedonkeruuta ja aiheuttavat haasteita tiedonhallinnalle mikä lisää hallinnollista taakkaa ja tuo haasteita tiedon laatuun ja hyödynnettävyyteen. Keskeiset tulokset on esitetty kuvassa 4.

Kuva 4: Yhteenveto ja johtopäätökset

4.1 Epäyhtenäiset käsitteet ja luokitukset yhteentoimivuuden haasteena

Useiden rinnakkaisten rekisterien käyttö on johtanut merkittäviin yhteentoimivuusongelmiin.

Palveluyksikön käsite ei ole yhdenmukainen.

- STM valvontalain soveltamisohjeessa korostuu toiminnan järjestämisen vapaus ja joustavuus. Palveluntuottaja päättää itse, miten organisoituu palveluyksiköihin ja -pisteisiin. Palveluyksikön laajuutta ei ole rajattu, kunhan se täyttää lainsäädännön edellytykset.
- Valviran palveluyksikön määritelmä korostaa johtamisrakennetta ja hallinnollista kokonaisuutta. Palveluyksiköllä tarkoitetaan Valviran mukaan julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämää toiminnallista tai järjestettyä kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- ja/tai terveyspalveluja. Toiminnallisia kokonaisuuksia ovat ne palveluyksiköt, joilla on organisaation sisällä oma johtamisjärjestelmänsä ja joilla on ensisijainen ja pääasiallinen työnjohtovalta päättää tuotannon sisällöstä ja henkilöstön käytöstä.
- THL:n Sote-organisaatiorekisteri korostaa asiakaslähtöisyyttä ja konkreettista asiointipaikkaa. Palveluyksiköllä tarkoitetaan THL:n ohjeistuksen mukaisesti

SOTE-organisaatiorekisterissä niitä yksiköitä, joissa asiakas- ja/tai potilastyötä tehdään ja jossa henkilö asioi.

Sosiaali- ja terveystalvaelujen luokitukset ovat monimuotoiset ja pirstaleiset. Eri käyttötarkoituksiin on muodostunut useita erilaisia luokituksia, jotka eivät ole keskenään yhdenmukaisia. Palvelujen luokitusten välillä on päällekkäisyyksiä, mutta myös eroavaisuuksia. Osittain palveluluokitusten välille on tehty mappauksia, jotka eivät ainakaan nopean analyysin perusteella ole täysin automatisoitavissa olevia. Tämän työn puitteissa ei ole kuitenkaan mahdollista arvioida edellä mainittujen mappauksen toimivuutta.

THL:ssä on työn alla luokitusstrategian myötä sote-luokituksen yhdenmukaistaminen, jossa on tarkoitus tehdä myös palveluluokituksen yhteensovittamista⁴⁸. Tämän työn edistymisestä ei tällä hetkellä ole tietoa eikä myöskään siitä, mikä on työn suhde edellä mainittuihin mappauksiin. Kuitenkin tarkoituksena on tuoda modulaarisuutta sosiaali- ja terveystalvaelujen luokitukseen, mutta aihetta koskevassa uutisessa ei ole otettu kantaa siihen onko kyseessä THL:n sisäinen työ, hallinnonalan yhteinen työ vai valtion yhteinen työ.

4.2 Yhteistyön puutteet ja vastuiden epäselvyys toiminnan haasteena

Tietojen tarvitsevien toimijoiden välinen yhteistyö ja koordinointi on tällä hetkellä puutteellista. Yhtenäistä kansallista koordinaatiota ei ole. Kukin tahon määrittelee tiedonkeruunsa omista tehtävistään ja tarpeistaan käsin. Kokonaiskuva puuttuu ja työ hyvinvointialueilla pirstaloituu tietojen toimittamisen suhteen: samoja tietoja kerätään ja toimitetaan useaan eri paikkaan hieman eri muodoissa.

Myös alueilta puuttuu selkeä kokonaiskuva toimipaikkatietojen toimitus- ja hallinnointiprosessista. Vastuu on hajautunut alueilla. Ei ole yhteistä näkemystä siitä, kuka vastaa minkäkin tiedon toimittamisesta ja päivittämisestä eri rekistereihin. Tilannetta vaikeuttaa myös hyvinvointialueitasoiset eri tarpeisiin muodostetut organisaatiohierarkiat (esimerkiksi taloudellisten ja toiminnallisten tarpeiden perusteella muodostetut hierarkiat).

4.3 Tekniset rajoitteet ja puutteellinen ohjeistus tiedonhallinnan haasteena

Tietojen syöttäminen ja ylläpito on kuormittavaa. Monien rekisterien käyttö perustuu edelleen siihen, että tiedot syötetään käsin käyttöliittymän kautta tai toimitetaan erillisinä Excel-tiedostoina. Tämä tarkoittaa, että samoja tietoja joudutaan viemään useaan eri paikkaan eri vaatimusten mukaisesti, ja kaikki edellyttävät enemmän tai vähemmän manuaalista työtä. Kun kerättävien tietojen määrä on suuri ja erityisesti

⁴⁸ <https://thl.fi/-/thl-yhdenmukaistaa-sote-palvelujen-luokituksia>

käyttöliittymät kömpelöitä, voidaan moninkertaistaa tietojen toimituksen vaatima työmäärä ja pahimmassa tapauksessa tämä kertautuu prosessin eri vaiheissa.

Nykyiset ohjeistukset ovat monin paikoin epäselviä ja jättävät tulkinnanvaraa. Käytössä olevat järjestelmät eivät myöskään ohjaa käyttäjää syöttämään tietoja oikein. Lisäksi julkisen puolen toimijoille ei ole vielä julkaistu selkeää ohjeistusta Soterin rekisteröintiprosessista. Alueet eivät ole voineet ennakoida tulevia vaatimuksia eivätkä suunnitella omaa toimintaansa ja resursseja ajoissa. Epävarmuus koskee muun muassa tietovaatimuksia, käsittelyaikoja ja prosessien etenemistä, mikä vaikeuttaa järjestelmällistä valmistautumista.

4.4 Vaikutukset tiedon laatuun ja hallinnolliseen taakkaan

Edellä kuvatut haasteet käsitteiden ja luokitusten epäyhtenäisyydessä, vastuiden ja yhteistyön puutteessa sekä ohjeistusten ja teknisten ratkaisujen ongelmissa vaikuttavat suoraan tiedon laatuun.

Sama yksikkö voi esiintyä eri rekistereissä eri nimillä tai tunnisteilla mikä heikentää tiedon laatua. Rekisterien ylläpitoon liittyvä manuaalinen työ ja järjestelmien ohjauksen puute lisää virhealttiutta. Puutteellinen ohjeistus ja epäselvät prosessit heikentävät osaltaan tiedon laatua ja luotettavuutta.

Tietojen kerääminen ja toimittaminen aiheuttaa merkittävää hallinnollista taakkaa hyvinvointialueille. Manuaalinen työ, epäselvä ohjeistus ja saman tiedon toimittaminen eri muodoissa kuormittavat ja sitovat resursseja. Kun ohjeistus on puutteellista, resurssien ennakointi ja suunnittelu on vaikeaa.

Tietojen hyödyntämisessä on rajoitteita. Kerätty tieto palvelee lähinnä sitä käyttötarkoitusta, johon tietoa pyytävä taho sitä tarvitsee. Sen sijaan hyvinvointialueiden omaan johtamiseen ja toiminnan kehittämiseen tiedot eivät ole helposti hyödynnettävissä. Vaikka alueet käyttävät huomattavasti resursseja tietojen toimittamiseen, ne eivät saa siitä täysimääräistä lisäarvoa. Rekistereihin toimitetaan tietoja ilman yhteistä ymmärrystä siitä, mikä on tiedon todellinen käyttötarkoitus ja arvo tai miten se tukee päätöksentekoa ja kehittämistä. Näin tiedon tuottaminen koetaan usein velvollisuudeksi ilman selkeää kuvaa hyödyistä mikä saa sen näyttäytymään lähinnä taakkana ja voi heikentää myös tiedon laatua.

Hallinnollisen taakan mittaluokkaa voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä: THL:n SOTE-organisaatiorekisterissä voimassa olevien julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden määrä on 32 774. Soterin käyttöönottoon liittyen oletetaan tietojen rekisteröinnin työmäärän keskiarvoksi 5 tuntia per palveluyksikkö. Tällä laskentaperusteella kustannukseksi muodostuisi $5 \text{ h} * 32\,774 \text{ yksikköä} * 80 \text{ € eli} \sim 13 \text{ miljoonaa euroa}$. Jatkuva kustannus tästä voisi olla esimerkiksi 15 % vuodessa eli $\sim 2 \text{ miljoonaa euroa}$. Mikäli tarkastelua laajennetaan myös muihin osin päällekkäisiin,

mutta eri perustein muodostettuihin rekistereihin on jatkuva kustannus moninkertainen.

5 Ehdotetut jatkotoimet

Seuraavassa on listattu ehdotetut jatkotoimet kirjoittajien arvion mukaisesti vaikuttavimmasta alkaen. Kohdassa 5.1 on esitetty kattavampi toimipaikkatietoja koskeva yhteentoimivuuden kehittämistyö, joka sisältää myös kohdassa 5.2 esitetyt yksittäiset kehittämiskohteet. Kohdassa 5.2 on esitetty kohdennetummat toimenpiteet, joilla voidaan tehdä tilannetta parantavia korjausliikkeitä ja ratkaisujen laajempaa uudelleenmiettimistä mahdollisesti ilman aikalisää Soteri-käyttöön otossa.

5.1 Kokonaisvaltainen toimipaikkarekistereiden yhteentoimivuuden kehittäminen

Tässä selvityksessä ehdotetaan, että valtionhallinnon organisaatio- ja toimipaikkarekistereiden yhteentoimivuuden arviointi tulisi suorittaa viivytystä. Soterin käyttöönotto on käynnissä ja toimenpiteiden osalta ollaan näin ollen ainakin osittain myöhässä – ja työn toteuttaminen voi vaatia aikalisää Soterin käyttöönottoon julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta.

Osana yhteentoimivuuden arviointia tulisi tehdä tiedon arvonmääritys suhteessa eri rekistereiden käyttötarkoituksiin ja päällekkäisten tietojen rekisteröintivelvoitetta koskeva poikkihallinnollinen arviointi.

Tulisi luoda yhteinen käsitteistö, johon eri rekistereiden tietomallit kytketään. Vaikka tarpeet jossakin määrin eroavat ja myös organisaatiohierarkioiden jäsenyksille on sallittava tietty liikkumavara johtuen erilaisesta toiminnasta, on yhteinen taustatietomalli välttämätön yhteentoimivuuden näkökulmasta. Kyse on yhdestä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta keskeisimmistä ydintiedoista. Tulisi varmistua siitä, että esimerkiksi palveluyksikölle ei olisi vaihtelevia määritelmiä, jotka johtavat erilaisiin jäsenyksiin kuten nyt riski on esimerkiksi Soterin ja THL:n SOTE-organisaatiorekisterin, ja näihin liittyvän toiminnan välillä. Soteri ei ainakaan suoraan taivu tämänhetkisten THL:n SOTE-organisaatiorekisterin palveluyksikköhierarkioiden mukaisiin jäsenyksiin ja tällöin automaattisen synkronoinnin mahdollisuutta ei ole ilman uudelleenjäsentämistä. Uudelleenjäsentäminen aiheuttaa hyvin todennäköisesti muutoksia myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin ja tukijärjestelmiin.

Selvitysten perusteella tulisi luoda selkeä suunnitelma siitä, että miten päällekkäisestä rekisteritiedosta päästään lähivuosina eroon ja lähteä toteuttamaan sitä.

Osana kehittämistyötä tulisi arvioida hyvinvointialueiden tasolla hajautuneita ja epäselviä toimintaprosesseja ja vastuujakoja toimipaikkatietojen rekisteröinnin osalta nykyistä kokonaisvaltaisemmin.

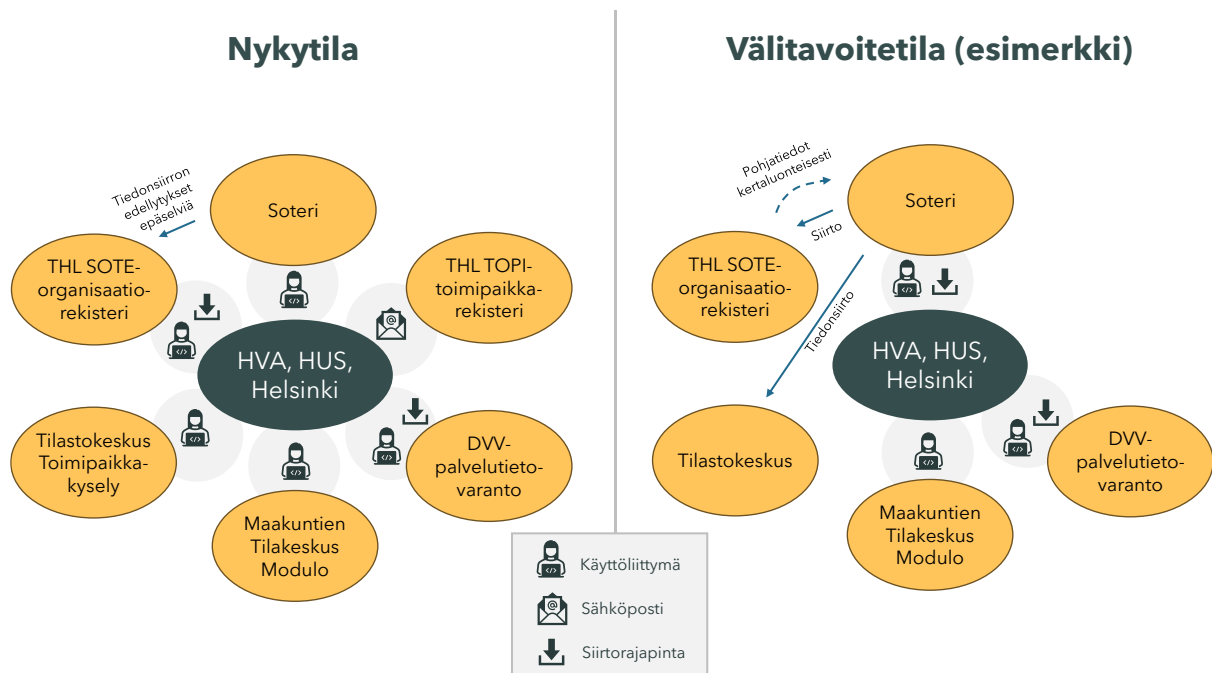
Tavoitteena olisi esimerkiksi

1. yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio- ja toimipaikkatietojen terminologia ja hierarkian perusrakenne,
2. tarveperusteinen tietojen toimitus Soteriin,
3. yhtenäiset tiedot organisaatioyksiköiden ja organisaatiohierarkioiden osalta THL:n SOTE-organisaatiorekisterin ja Soterin välillä,
4. automaattiset tiedonsiirrot ja käsitteistön yhtenäisyys rekistereiden välillä soveltuvilta osin,
5. yksi ”asiointiluukku” sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikkatietojen toimittamisen osalta sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaistoimijoille ja Tilastokeskukselle eli turhien erillistoimitusten purkaminen (Tilastokeskuksen toimipaikkakysely erillisenä ratkaisuna sekä THL:n TOPI-toimipaikkarekisterin purkaminen).

Työ tulisi tehdä VM:n ja/tai STM:n ohjauksessa, THL:n, Lupa- ja valvontaviraston, Tilastokeskuksen, DVV:n, Maakuntien tilakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyössä huomioiden hyvinvointialueiden näkemykset.

Kuvattu kehittämistoimenpide luo edellytyksiä toteumatietojen toimittamiselle Kanta-palvelun kautta nykyisen kahden päällekkäisen reitin sijaan (Hilmo-tietojen toimitus sekä Kanta-palveluun tietojen tallentaminen).

Kuvassa x on esitetty esimerkinomaisesti nykytilasta siirtymä kehittämiskohteen mukaiseen välitavoitetilaa tietojen päivittämisen ja siirtojen osalta.

Kuva 4. Esimerkkisiirtymä nykytilasta välitavoitetilaa

Ilman kokonaisvaltaista yhteentoimivuuden kehittämistä on vaarana, että paikataan ongelmakohtia ja aiheutetaan samalla uuteen paikkaan uusia ongelmakohtia. Sama pätee olennaisilta osin myös muihin hyvinvointialueiden masterdatan hallinnan haasteisiin, mutta siltä osin kuin masterdata hallitaan ja rajoittuu alueellisesti ei asia ole palvelujärjestelmän toiminnan ja seurannan kannalta niin laajalle vaikuttava.

5.2 Yksittäiset kohdennetut kehittämistoimenpiteet

5.2.1 Kerättävien tietojen organisaatiohierarkioiden yhdenmukaistaminen THL:n SOTE-organisaatiorekisterin ja Soterin välillä

Organisaatiohierarkiat poikkeavat nyt jo taustalla olevan tietomallin perusteella Soterin ja THL:n SOTE-organisaatiorekisterin välillä. Poikkeaville organisaatiohierarkioille/-rakenteille ei näiden rekistereiden välillä ilmennyt selvityksen aikana perusteita. On tosin huomattava, että THL:n SOTE-organisaatiorekisteriin kohdistuvat rakennemuutokset voivat näkyä laajasti tietojärjestelmissä, integraatorajapinnoissa jne.

5.2.2 Arvonmääritys Soteri-rekisteriin kerättävälle tiedolle

Kehittämiskohde pitää sisällään yksityiskohtaisen tietosisältöjen läpikäynnin ja tietojen käyttötarkoituksen arvioinnin. Tietosisältöjen merkityksellisyys niiden käyttötarkoituksen mukaisen tavoitteen saamisessa jää monelta osin epäselväksi, eli valvotaanko oikeaa asiaa tai todentaako kerättävä tieto todellisuudessa kyseistä asiaa millään tasolla. Kohde pitää sisällään myös julkisen tietopalvelun tietosisällön arvioimisen suhteessa kyberturvaan.

Asia vaatii myös lainsäädäntötarkastelua, joka onkin tietojen mukaan käynnistymässä sosiaali- ja terveysministeriössä. Pääosin Soteriin kerättävät tietosisällöt ovat määrittyneet suoraan lainsäädännön pohjalta.

5.2.3 Palvelutasovaade Valviralle/AVI:lle

Valvontalain 21 § rekisteröintipäätöstä koskien velvoittaa rekisteröintiä koskevan päätöksen tekemistä ennen toiminnan käynnistymistä. Tälle ei kuitenkaan ole annettu mitään määräaikaa tai palvelutasovaatimusta. Malli on ketterän palveluverkkokehityksen näkökulmasta toiminnan kannalta hankala. Aiempien kokemusten (esimerkiksi pandemiantorjunta) perusteella voi todeta, että lupakäsittelyt kuormittuisivat ja toiminta halvaantuisi, mikäli noudatettaisiin tältä osin rekisteröintivaadetta ennen toiminnan aloittamista. Tähän on mahdollista puuttua myös poikkeuslailla, mutta kokonaan tämä ei haastetta poista. Valvira julkaisee tämänhetkisiä käsittelyaikoja Soteri-hakemuksille, jotka ovat kirjoittamisen

ajankohtana 1-5 kuukautta⁴⁹, kun mukana on vasta yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto.

Toisaalta palvelujen keskittäminen Lupa- ja valvontavirastoon mahdollistaa sen, että hakemuksia käsitellään yli alueiden, jolloin kuorman tasaaminen mahdollistuu. Jotta ketterää palveluverkkosuunnittelua kyetään tekemään, tulisi lähteä siitä, että hakemusten käsittelyajat olisivat enintään 1,5–2 kuukautta.

5.2.4 Siirtorajapintapalvelu Soteriin

Soteriin tietojen rekisteröinnin tulisi tapahtua rajapinnan ylitse, ei käyttöliittymällä. Pohjatiedot tulisi saada THL:n SOTE-organisaatiorekisteristä. Tämä edellyttää yhteismitallisuutta tiedoille.

5.2.5 TOPI-toimipaikkarekisteristä ja Tilastokeskuksen erillisestä tiedonkeruusta luopuminen

TOPI-toimipaikkarekisteri on käytännössä toisteista tietoa nykyisen SOTE-organisaatiorekisterin kanssa. Lisäarvona ei ole käytännössä kuin palvelualojen määrittely, joka tämäkin tehdään käytännössä pääosin vapaamuotoisesti, koska luokitus on pääosin vanhentunut. Poikkeaville organisaatiohierarkioille/-rakenteille ei näiden rekistereiden välillä ilmennyt selvityksen aikana perusteita.

Tilastokeskuksen erillinen tiedonkeruu voitaisiin suorittaa THL:n SOTE-organisaatiorekisterin pohjalta. Poikkeaville organisaatiohierarkioille/-rakenteille ei näiden rekistereiden välillä ilmennyt selvityksen aikana perusteita.

5.2.6 Toimipaikkatietojen hallinnan prosessit ja arkkitehtuuri (masterdatan hallinta)

Kullakin alueella ja kansallisesti tulisi määrittää toimipaikkatietojen hallinnan prosessit, vastuut ja arkkitehtuuri ydintietojen hallinnan näkökulmasta. Vaikkei kokonaisvaltaista yhtenäistämistä tehtäisi, kokonaisprosessin kuvaaminen selventäisi, mitä tietoja toimitetaan, mihin rekistereihin ja missä vaiheessa sekä kuka organisaatiossa vastaa tietojen tuottamisesta, toimittamisesta, hyväksymisestä ja ylläpidosta. Tällä hetkellä tietojen päivittämistä eri rekistereihin tehdään usealla alueella toisistaan tietämättä siiloutuneesti.

⁴⁹ <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/hakemusten-kasittelyn-tilanne>

Lähteet

Kukin lähde on yksilöity tekstissä asianomaisessa kohdassa.

Liite 1. Haastatteluihin osallistuneet organisaatiot

Digi- ja väestötietovirasto

Helsingin kaupunki

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Lapin hyvinvointialue

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Suomen Terveystalo Oy

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Valvira

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Liite 2. Haastattelurunko hyvinvointialueille

Nykytilan havainnot

- Mitä toimipaikkatietojen toimitusvelvollisuuksia on tunnistettu nykyisen lainsäädännön pohjalta tai muun asetuksen/määräyksen/velvoitteen vuoksi?
- Miksi tietoja toimitetaan, kuka tietoja hyödyntää, mikä on tiedon arvo? Onko arvoa ”takaisin” hyvinvointialueelle, Hgin kaupungille ja HUS:lle?
- Onko tietojen hyödyntäminen läpinäkyvää?
- Miten tuotettavia toimipaikkatietoja hallitaan hyvinvointialueellanne ja minkälaisia teknisiä ja toiminnallisia ratkaisuja tiedonhallintaan on?
- Miten tietoja toimitetaan (eri toimijoiden vaatimat tai tarjoamat tekniset ja/tai manuaaliset ratkaisut)?
- Onko eri rekistereihin tietojen ylläpidosta olemassa prosessi- tai muita kuvauksia?
- Onko olemassa arviota tietojen toimittamisen ja ylläpidon kustannuksista (resurssit + tekninen toteutus)?
- Missä määrin tiedot on vietävissä useampiin rekistereihin samalla tai osittain samalla prosessilla (esimerkiksi THL:n SOTE-organisaatiorekisteri ja THL:n TOPI-toimipaikkarekisteri)?
- Onko toimipaikkatietoihin liittyvien organisaatio ym. hierarkioiden määritelmässä/soveltamisessa yhtenäisesti eri rekistereiden välillä haasteita?

Kehittämistarpeet

- Mitkä tiedontoimitustarpeista tuottavat eniten työmäärää
- Tarvitaanko tietojen toimittamisessa eri käyttötarkoituksiin/vastaanottajille tiedon jatkojalostamista ”manuaalisesti” ?
- Miten tilannetta voisi kehittää, jotta tietojen toimittamisen raskaat ratkaisut kevenisivät hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja HUS:n näkökulmasta?
- Liittykö tietojen toimittamiseen laatuongelmia, millaisia?
- Semanttiseen yhteentoimivuuteen liittyvät huomiot? (termistö, yksilöintitunnisteet, rekistereiden sisällöt, hierarkiat)

Tavoitetila

- Miltä ihannetila/tavoitetila näyttäisi tietojen toimituksen suhteen hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla ja HUS:lla?

- Mitä hyötyjä siitä syntyisi, jos tilanne olisi kuvaamasi tavoitetilän mukainen?

Liite 3. Lainsäädäntöviitteet

Valvontalaki⁵⁰

5 § Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja

Sosiaali- ja terveyspalveluja saa tuottaa vain palveluntuottaja, joka on 11 §:ssä tarkoitetussa Lupa- ja valvontaviraston ylläpitämässä valtakunnallisessa palveluntuottajien rekisterissä (Soteri) ja jonka palveluysikkö on rekisterissä 21 §:n mukaisesti.

8 § Toimitilat, toimintaympäristö, välineet ja tietojärjestelmät

Palveluntuottajan toimitilojen, laitteiden, välineiden ja tietojärjestelmien on oltava toiminnalle riittävät ja asianmukaiset. Toimitilan ja toimintaympäristön on oltava terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asiakkaalle tai potilaalle annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle tai tutkimukselle sopiva ja turvallinen.

9 § Henkilöstö

Palveluntuottajalla on oltava riittävästi toiminnan edellyttämää henkilöstöä... Henkilöstöllä on oltava palveluntuottajan toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus ja riittävä osaaminen ja ammattitaito ottaen huomioon tuotettavien palvelujen sisältö ja palveluja käyttävät asiakkaat ja potilaat. Henkilöstöltä edellytettävään koulutukseen vaikuttavat tuotettavien palvelujen sisältö ja asiakkaiden tai potilaiden palvelujen tarve. Palveluntuottajan on lisäksi huolehdittava siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi ammatilliseen täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen sisällössä on otettava huomioon henkilöstön peruskoulutus, työn vaativuus ja tehtävien sisältö.

10 § Palvelun laadulliset edellytykset ja vastuu palvelujen laadusta

Palveluntuottajan on nimettävä palveluysikköön vastuuhenkilö tai eri palvelualoille vastuuhenkilöitä, joiden on johdettava palvelutoimintaa ja valvottava, että palvelut täyttävät niille säädetty edellytykset koko sen ajan, kun palveluja toteutetaan. Vastuuhenkilöllä on oltava toiminnan edellyttämä, asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito.

11 § Palveluntuottajien rekisteri

Lupa- ja valvontavirasto ylläpitää valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien ja palveluysikköjen rekisteriä (Soteri) palveluntuottajien ja sosiaali- ja terveyspalvelujen rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia sekä muiden viranomaisten lakisääteisiä tehtäviä varten. Lupa- ja valvontavirasto myös vastaa rekisterin toimivuuteen liittyvien tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä sekä rekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä.

12 § Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden poistaminen

Palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan 16 ja 18 §:ssä säädetty tiedot sekä:

⁵⁰ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/741>

- 1) palveluntuottajan ilmoittamat toiminnan rekisteröinnin, valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeelliset tiedot;*
- 2) tiedot palveluntuottajan toiminnan muutoksista;*
- 3) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista sekä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta;*
- 4) tiedot valvontaviranomaisen tämän lain 38 §:n nojalla antamasta hallinnollisesta ohjauksesta ja kehotuksesta sekä 39 §:ssä tarkoitetusta seuraamuksesta tai valvonnan päättämisestä;*
- 5) tiedot 40 ja 41 §:ssä tarkoitetusta rekisteröinnin poistamisesta ja peruuttamisesta; sekä*
- 6) muilta viranomaisilta tai palveluntuottajalta saadut palvelutuotannon rekisteröinnin ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.*

13 § Rekisteritietojen käyttö

Valvontaviranomaisella on oikeus käyttää ja pitää rekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

14 § Julkinen tietopalvelu

Palveluntuottajien rekisteristä voidaan julkaista yleisen tietoverkon kautta henkilötunnusta lukuunottamatta tiedot Suomessa toimivista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajista sekä palveluyksiköistä ja niiden palveluista, vastuuhenkilöistä sekä palvelun asiakas- ja potilaskohderyhmästä.

Palveluntuottaja ja vastuuhenkilö voi perustellusta syystä kieltää itseään koskevan osoite- ja muun yhteystiedon julkaisemisen.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen julkaistavasta sisällöstä.

16 § Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on tehtävä hakemus palveluntuottajaksi rekisteröintiä varten ja annettava hakemuksessa palveluntuottajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot sekä tiedot 6 §:ssä säädettyjen edellytysten toteutumisesta. Palveluntuottajan rekisteröinti on edellytys palveluyksikön rekisteröinnille.

Palveluntuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten hakemuksessa seuraavat tiedot ja selvitykset palvelun sisällöstä, ja niissä tapahtuneista olennaisista muutoksista palveluyksikkökohtaisesti:

- 1) palveluyksikön nimi ja yhteystiedot sekä suunniteltu aloittamispäivä;*
- 2) tarjottavat sosiaali- ja terveyspalvelut ja niiden sisältö sekä toimintasuunnitelma;*
- 3) palvelujen asiakasryhmä;*
- 4) suunniteltu asiakasmäärä;*
- 5) palvelutoimintaan osallistuvan palveluntuottajan oman henkilöstön, työvoiman vuokrauksena ja alihankintana hankitun henkilöstön määrä ja koulutus eri palveluissa;*

6) vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus ja työkokemus ja tehtävä toiminnassa tai palveluyksikössä;

7) lasten kanssa työskentelevältä muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä; rekisteriin tallennetaan tieto, että rikosrekisteriote on esitetty, mutta otteen tietoja ei saa tallentaa rekisteriin;

8) kuvaus palvelutoimintaan käytettäviksi suunnitelluista tiloista, välineistä, asiakas- ja potilasrekistereistä sekä niitä koskevista viranomaishyväksynnöistä;

9) 27 §:ssä tarkoitettu palveluyksikköä koskeva omavalvontasuunnitelma, lääkehoitosuunnitelma ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) 27 §:ssä tarkoitettu tietoturvasuunnitelma;

10) suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta;

11) pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma ja 19 §:ssä tarkoitettu poistumisturvallisuusselvitys palveluntuottajan käytössä olevien tilojen osalta;

12) Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, 37–39 artiklassa tarkoitettu tietosuojavastaava;

13) yhteystiedot tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi.

Edellä 2 momentin 9–12 kohdassa säädetyt tiedot ja selvitykset palveluntuottaja antaa valvontaviranomaiselle vahvistamalla laatineensa tai hankkineensa kyseiset asiakirjat. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa pyytää palveluntuottajaa toimittamaan valvontaviranomaiselle välttämättömiä tietoja toimintaedellytysten arviointia varten.

17 § Palveluntuottajan velvollisuus tarkistaa rekisterissä olevat tiedot

Palveluntuottajalla on velvollisuus pitää valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin antamansa tämän lain 16 §:n mukaiset tiedot ajantasaisina. Palveluntuottajan on tarkistettava ja päivitettävä vuosittain viimeistään 31 päivänä maaliskuuta omat tietonsa rekisterissä sähköisen asiointitilin kautta.

18 § Viranomaisen viran puolesta pyytämät tiedot

Valvontaviranomainen voi pyytää 16 §:ssä mainittujen tietojen lisäksi viran puolesta muilta viranomaisilta rekisteröintiä varten välttämättömät tiedot.

Valvontaviranomainen voi palveluntuottajan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin mukaan velvoitteidenhoitoselvityksen palveluntuottajasta ja tämän lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 7 §:n 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Valvontaviranomainen voi pyytää Oikeusrekisterikeskuksesta rikosrekisterilain 4 a §:n 1 momentin 2 kohdassa (770/1993) tarkoitettua rikosrekisteriotteen elinkeinonharjoittajana toimivasta palveluntuottajasta ja tämän lain 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 7 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Tiedot voidaan luovuttaa myös teknisen rajapinnan

avulla. Ennen teknisen rajapinnan avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

21 § Rekisteröintiä koskeva päätös

Palveluntuottajan on 16 §:n 2 ja 3 momenteissa tarkoitetuilla tiedoilla osoitettava, että sen palveluyksikköjen toiminta täyttää 2 luvussa säädetyt toimintaedellytykset. Valvontaviranomainen rekisteröi palveluyksikön palveluntuottajien rekisteriin palveluntuottajan ilmoittamien ja 18 §:n mukaisesti hankkimiensa tietojen sekä 20 §:n 1 momentin mukaisesti suorittamansa tarkastuksen perusteella. Mikäli palveluyksikön toiminnan laatu tai laajuus sitä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi edellyttää, valvontaviranomainen voi ennen palveluyksikön rekisteröimistä 16 §:n 3 momentissa ja 20 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla selvittää tarkemmin toimintaedellytysten täyttymisen.

Valvontaviranomaisen on palveluntuottajan hakemuksesta tehtävä päätös palveluntuottajan rekisteröimisestä, palveluyksikön rekisteröimisestä ja rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä. Rekisteriin merkitään palveluntuottaja ja palveluyksikkö, jotka täyttävät laissa säädetyt edellytykset. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa rekisteriin merkitsemistä koskevassa päätöksessä asettaa tässä tai muussa sosiaali- ja terveydenhuollon laissa säädettyjä velvoitteita täsmentäviä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja koskien palvelutuotantoon käytettäviä tiloja, välineitä, henkilöstöä, omavalvontaa, valvontaviranomaiselle toimitettavia tietoja, rekisteröinnin määräaikaaisuutta taikka palvelun sisältöä ja menettelytapoja.

56 § Julkisen palveluntuottajan rekisteröinti

Edellä 52 §:n 1 momentissa tarkoitettu julkinen palveluntuottaja saa 5 §:n estämättä jatkaa toimintaansa 1 päivän tammikuuta 2024 jälkeen noudattaen tämän lain säännöksiä. Julkisen palveluntuottajan on annettava valvontaviranomaiselle 16 §:ssä tarkoitettut tiedot ennen tämän lain 3 luvun voimaantuloa 1 päivänä tammikuuta 2028. Tiedot tallennetaan valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin (Soteri) maksutta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2030.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus tehdään 1 päivän tammikuuta 2028 jälkeen tai mainitussa momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisen jälkeen julkisen palveluntuottajan toimintaan tulee olennaisia muutoksia taikka julkinen palveluntuottaja rekisteröi uuden palveluyksikön, tällaisen ilmoituksen käsittelyyn sovelletaan 5 §:ää ja 3 lukua.

Tiedonhallintalaki⁵¹

6 § Tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus:

Valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus. Tässä tarkoituksessa valtiovarainministeriö:

1) huolehtii julkisen hallinnon tiedonhallintakartan ylläpidosta;

⁵¹ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/906>

2) ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi.

Kunkin ministeriön on omalla toimialallaan huolehdittava julkisen hallinnon tiedonhallintakartan sisällön ajantasaisuudesta sekä ylläpidettävä yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin julkisen hallinnon tiedonhallintakartan sisällöstä ja ylläpidon toteutuksesta.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista⁵²

6 § Palvelutietovarannon ja palvelunäkymän käyttö

Tukipalvelujen käyttöön velvoitetun käyttäjäorganisaation on tarjottava tuottamiaan palveluja sekä sen järjestämisvastuulla olevia palveluja koskevat julkiset tiedot palvelutietovarantoon saataville. Sama koskee käyttäjäorganisaatiota, jolla on oikeus käyttää palvelutietovarantoa, jos se päättää käyttää oikeuttaan.

Tukipalvelujen käyttöön velvoitetun käyttäjäorganisaation on tarjottava rekistereihinsä merkittyjä luonnollista henkilöä tai organisaatiota koskevia tietoja tietojen kohteen tai tämän toimivaltaisen edustajan saataville palvelunäkymässä. Velvollisuus koskee tietoja, joita käyttäjäorganisaatio muutoinkin tarjoaa tietoverkon avulla tietojen kohteille nähtäväksi sekä tietoja, jotka ovat tietojen kohteelle yleisesti hyödyllisiä tämän hoitaessa asioitaan sähköisesti.

Laki hyvinvointialueesta⁵³

21 § Valtakunnallinen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus

Osaamiskeskuksen tehtävänä on ylläpitää hyvinvointialueiden yhteistä tilatietojärjestelmää ja siihen liittyviä palveluja sekä antaa vuosittain hyvinvointialueille ja valtioneuvostolle selvitys hyvinvointialueiden tekemistä toimitiloja koskevista investointipäätöksistä ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueiden talouteen. Lisäksi hyvinvointialueet voivat antaa osaamiskeskukselle muita toimitila- tai kiinteistöhallintoa koskevia tehtäviä.

⁵² <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/571>

⁵³ <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/611>

Liite 4: Yhteenvedo THL:n Sote-organisaatiorekisteriin liittyvästä sisällön analyysistä

Organisaatio	Palv. yksiköitä	Y-tunnus	Palv. yksiköiden hierarkiatasot	TOPI-linkitys ja huomiot
Varha Tunniste 1.2.246.10.32210651.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 4	1767	3221065-1	4	TOPI-koodeja 31 erilaista, 1767 yksiköllä
Pirha Tunniste 1.2.246.10.32213086.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 6	4002	3221308-6	6	TOPI-koodeja 51 erilaista n. 1700 yksiköllä
Helsingin kaupunki Tunniste 1.2.246.10.2012566.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 2	1302	0201256-6	2	TOPI-koodeja 3 kpl (Helsingin sotepe, Helsingin tk x2 kpl)
Lapha Tunniste 1.2.246.10.32213326.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 3	366	3221332-6	3	TOPI-koodeja 26 erilaista, yhteensä 116 yksiköllä
Hyvaks Tunniste 1.2.246.10.32213182.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 1	1523	3221318-2	1	TOPI-koodeja 28 erilaista, yhteensä 968 yksiköllä
HUS-yhtymä Tunniste 1.2.246.537.10.15675350.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 1	1528	1567535-0	1	TOPI-koodeja 1 kpl (HYKS-sairaanhoitoalue)
Pohde Tunniste 1.2.246.10.32213262.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 3	~850	3221326-2	3	1 TOPI-koodi, joka on kirjattu hieman sekalaisille 10 yksikölle Pohteeseen kuuluu myös Siikalatvan kunta (y-tunnus: 0189019-9). Siikalatvan sote-

				palvelut tuottaa Mehiläinen, 32 aktiivista tietuetta, hierarkiatasot 0-2. Pohteen y-tunnuksella löytyy osa Oulunkaaren kuntayhtymään kuuluvista kunnista, 18. Oulunkaaren kuntayhtymän käytöstä poistuneen y-tunnuksen (1006538-5) alta löytyy aktiivisia tietueita 135 kpl, hierarkiatasot 0-3.
VaKe Tunniste 1.2.246.10.32213561.10.0 Palveluyksikköhierarkian syvyys: 6	605	3221356-1	6	TOPI-kooditietoja ei ole olemassa.